

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra školní a sociální pedagogiky

**ŽIVOTNÍ STYL VYBRANÝCH RODIN SE TŘEMI A VÍCE DĚTMI Z
MĚSTA DOBŘÍŠ**

The Way of Life of Surveyed Dobříš Families with three or more Children

Bakalářská práce

Anna Zirhutová

Vychovatelství

Kombinované studium

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Kučírek, Ph.D.

PRAHA 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Jiřího Kučírka, Ph.D.

V práci jsem použila informační zdroje uvedené v seznamu.

V Nečíně dne

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu PhDr. Jiřímu Kučírkovi, PhD., za jeho odborné vedení, rady a připomínky k mému psaní bakalářské práce. Děkuji všem respondentům, kteří mi věnovali čas a poskytli informace o své rodině. Děkuji svému manželu Davidovi za jeho podporu, děkuji za podporu svým přátelům.

Anotace

Cílem bakalářské práce je zmapovat současný životní styl rodin se třemi a více dětmi z města Dobříš. Práce se zabývá finanční situací a volným časem rodiny, vlivem médií a vzdělávacích institucí na rodinu, náboženským vyznáním, důležitostí hodnot pro rodinu. První část se věnuje teoretickým aspektům pojmů rodina a životní styl a psychologickému a sociologickému pohledu na tuto problematiku. Druhá část přináší výzkum životního stylu konkrétních rodin z města Dobříš, který je založen na dotazníkovém šetření. Výzkum ukázal, že životní styl těchto rodin je postaven na úctě k manželství, prorodinném hodnotovém systému, aktivním přístupu rodičů, náboženské svobodě a je relativně dobře finančně zajištěn.

Klíčová slova

Rodina, životní styl, volný čas, média, reklama, vzdělávací instituce, manželství, dítě, hodnoty, rodiny se třemi a více dětmi, Dobříš, spotřební chování

Annotation

The major objective of this bachelor's thesis is to investigate the current way of life of families with three or more children living in the town of Dobříš. It focuses on their financial situation, leisure time activities, mass media and educational institution's influence on the family, religion, important values. The first part deals with the theoretical aspects of the terms of family and way of life as well as the psychological and sociological approach to the issue. The second part investigates the way of life of particular Dobříš families using data obtained by a questionnaire survey. The research reveals that the way of life of the families is based on respect for the institution of marriage, a family-oriented value system, parents' active approach, religious freedom and is relatively financially secure.

Key Words

Family, way of life, leisure time, mass media, advertising, educational institutions, marriage, child, values, families with three or more children, the town of Dobříš, consumer behaviour

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

Obsah:

Obsah:	5
1. Úvod	7
2. Teoretická část	9
2.1. Vymezení pojmu rodina.....	9
2.1.1. <i>Typy rodin</i>	11
2.1.2. <i>Funkce rodiny</i>	12
2.1.3. <i>Úskali rodinných funkcí v současné době</i>	14
2.2. Charakteristika města Dobříš.....	15
2.2.1. <i>Obec přátelská rodině</i>	16
2.2.2. <i>Demografické údaje Dobříše</i>	16
2.3. Životní styl.....	17
2.3.1. <i>Charakteristika životního stylu</i>	18
2.3.2. <i>Princip utváření životního stylu</i>	19
2.3.3. <i>Působení vzdělávacích institucí</i>	20
2.3.4. <i>Působení médií a reklam</i>	21
2.4. Životní styl rodiny	22
2.4.1. <i>Spotřební chování</i>	23
2.4.2. <i>Hodnotová orientace</i>	24
2.4.3. <i>Volný čas</i>	25
3. Praktická část	27
3.1. Zadání a instrukce	27
3.2. Východiska a hypotézy	28

3.3.	Vyhodnocení vlastního výzkumu	30
4.	Závěr	48
5.	Seznam literatury a internetových zdrojů.....	51
6.	Přílohy.....	54

1. Úvod

Ve své bakalářské práci bych se chtěla zabývat tématem vícečetných rodin, jelikož k tomuto tématu mám blízko a zajímá mě. Pocházím z rodiny, kde můj otec byl z 10 dětí, matka ze tří dětí a já jsem z pěti dětí. V současné době mám svou vlastní rodinu, se svým mužem máme dvě děti a jsme otevřeni pro další.

Každá rodina je součástí společnosti, která utváří její životní styl, a také sama rodina ve své originalitě žije určitým způsobem. V této práci jsem se rozhodla zaměřit svůj výzkum na životní styl rodin se třemi a více dětmi ze středočeského města Dobříš. Toto město jsem si vybrala proto, že leží poblíž mého bydliště a je o něm známo, že zde žije velké množství rodin s dětmi, a to i se třemi a více. Proto jsem se chopila příležitosti, kterou toto město nabízí, a rozhodla jsem se zmapovat, jak členové těchto rodin vnímají svoji rodinnou situaci a svůj životní styl.

Konkrétně je mým cílem zjistit:

- jak dlouho spolu partneři žijí, zda žijí v manželství
- z jakého důvodu bydlí na Dobříši
- jaká je jejich finanční situace
- zda plánovali početnou rodinu
- zda chtějí trávit volný čas společně se svou rodinou, a jakým způsobem
- jak často mají děti přístup k počítači a internetu
- zda se rodiče domnívají, že média mají vliv na výchovu jejich dětí
- do kolika let jsou děti v celodenní péči svých rodičů
- co je pro rodinu důležité
- zda se rodiče hlásí k nějaké církvi či náboženské společnosti

Tato bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část má čtyři kapitoly. V první kapitole se z hlediska psychologického a sociologického zabývám otázkou, kdo a co je rodina, jednotlivými typy rodin, jejich funkcemi a úskalími, která jednotlivé funkce mohou provázet. Ve druhé kapitole uvádím základní fakta o městě Dobříš včetně demografických údajů a zmiňuji, že Dobříš patří mezi obce přátelské rodině. Ve třetí kapitole se zabývám životním stylem a jeho základními

charakteristikami. Dále uvádím, jakým způsobem se životní styl u každého člověka utváří a jaký vliv na jeho utváření mají vzdělávací instituce, média a reklama. V poslední, čtvrté kapitole se věnuji životnímu stylu rodiny a nárokům, které jsou na rodinu kladeny v souvislosti se spotřebním chováním. Dále se zde zabývám vlivem hodnotové orientace a trávení volného času na životní styl celé rodiny.

Obsahem praktické části je orientační výzkumné šetření, jehož respondenty představovali rodiče tří a více dětí bydlící na Dobříši.

Uvědomuji si, že téma, které jsem si vybrala, je velmi rozsáhlé a bylo by možné jej zkoumat ještě z mnoha různých pohledů. Byla bych proto ráda, kdyby tato práce sloužila alespoň jako základní náhled na současný životní styl rodin se třemi a více dětmi z Dobříše.

2. Teoretická část

2.1. Vymezení pojmu rodina

Vymezení termínu rodina není tak jednoduché, jak se na první pohled zdá. Rodina je definována jednotlivými vědními disciplínami různě.

Z hlediska psychologického se tímto termínem zabývá Sobotková (2001, s. 22), která uvádí: „Definujeme-li rodinu jako systém, můžeme využít nejjednodušší klasickou pracovní definici systému – „systém je soubor částí a vztahů mezi nimi.““ Dále Sobotková (2001, s. 22) cituje Kramera (1980), který „...např. vymezuje rodinu takto: „Rodina je skupina lidí se společnou historií a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni hereditou, legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde např. o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.““

Z pohledu sociologického definuje Ivo Možný (2002, s. 99) rodinu jako „...institucionální zajištění lidské reprodukce, legitimní v dané společnosti. Člověk vyzrává dlouho fyzicky i mentálně a k úspěšnému přežití se musí vřadit do hierarchisovaného a poměrně komplikovaného přediva vazeb velké society, potřebuje tedy institucionálně pokrýt nejen reprodukci fyzickou, ale i reprodukci sociální způsobilosti. Lidská rodina jako sociální instituce musí proto obsahovat i jistý prvek trvalosti.“

Rodina je základní jednotkou společnosti. Bylo tomu tak v minulosti, je tomu tak i nyní ve 21. století. O tom, že tomu tak bylo i v minulosti, hovoří Velký sociologický slovník, ve kterém je rodina popsána jako „obecně původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.“ (1996, s. 940)

Naproti tomu Mitchell (2005, s. 5) konstatuje: „Rodina je jedním ze základních

pilířů státu. Skrze svou podobu, podobu vztahů uvnitř jí samé a míru své nezávislosti, flexibility a otevřenosti ovlivňuje strukturu společnosti. Je základním kamenem a předobrazem občanské společnosti, předáváním pravidel soužití ve společnosti přispívá ekonomické a sociální prosperitě státu.“

Rodina je významným opěrným bodem a institucí socializace člověka. Má svůj smysl jak pro dítě, tak pro rodiče. Pro dítě je rodina první sociální skupinou, která má vliv na jeho osobní vývoj, vztah ke všem jiným společenským skupinám, formování jeho hodnotové orientace a utváření jeho životního stylu. Základem této sociální skupiny je společenství muže a ženy, kteří jsou rodiči dítěte a které vstup dítěte do jejich společenství též značně ovlivňuje, formuje, utváří. Péčí a starostí o nového člena rodiny (tedy už nejen o sebe navzájem) získávají nové zkušenosti, podněty a jsou utvrzováni ve svých vlastních rolích muže a ženy. Jejich sexuální role muže a ženy se prostřednictvím vzájemného nezištného sebedarování stává plodnou a pro společnost přínosnou.

Rudolf Kohoutek (2009) uvádí: „Rodina je prvním a základním životním prostředím člověka, které zároveň odráží problémy doby. Organizace rodinného života je jakýmsi psychologickým a sociologickým modelem dané kultury a vztahy mezi manžely, mezi rodiči a dětmi i mezi sourozenci navzájem do značné míry vyjadřují zvláštnosti dané třídy, politiky, kultury, masových médií, doby, tradice a rasy.“

Rodina je místem domova, umožňuje sdílet bolest i radost. Navzájem mohou být jednotliví členové rodiny k sobě otevření, chovat se přirozeně, bez jakýchkoliv masek, mohou se vzájemně sdílet, komunikovat a společně vytvářet domov jistoty a bezpečí. O důležitosti rodiny, která má svůj základ v manželském svazku muže a ženy hovoří Gabriele Kuby (2014, s. 319): „Pouze z rodiny mohou vzejít sebevědomí a nezávislí občané. Lidé z rozvrácených rodin, bez pevných vazeb a bez schopnosti vytvářet stabilní vztahy jsou vykořenění, snadno manipulovatelní, a mohou tak představovat hrozbu pro demokracii.“

O rodině a jejím oslabení pojednává Jan Sokol (2010): „Dnes je rodina velice oslabená prostě tím, že člověk může žít i bez ní, možná dokonce pohodlněji. Není divu, že se tolik manželství rozpadá, protože zaměstnání a kariéra lidí nespojuje, ale často

vede každého jinam... Oslabení rodiny má dalekosáhlé důsledky: úbytek dětí, problémy ve škole a na druhé straně osamělé stáří.“

V současné době není jednoduché jednoznačně říci, kdo vlastně tvoří rodinu, což se ukázalo i v praktické části při vytváření dotazníku. Gabriele Kuby (2014, s. 172) uvádí: „Pojmy manželství a rodina byly zbaveny jejich objektivního významu, totiž jako označení trvalého, veřejně uznaného svazku muže a ženy a jejich potomků. Dnes se vydávají za rovnocenné nejrůznější formy rodiny – patchworková rodina (‘sláтанá‘ rodina, kterou tvoří pár s dětmi ze svých předešlých vztahů), osamělé matky a osamělí otcové, ‘duhová rodina’, počínaje obrázkovými knížkami na převýchovu nejmenších dětí v mateřských školách. Jsou to však úpadkové typy rodiny, za nimiž se ve velkém počtu případů skrývá velké utrpení těchto lidí s trvalými negativními účinky zejména na děti.“

2.1.1. Typy rodin

a) Podle kritéria formy uspořádání rodiny

Současná rodina zpravidla bývá rodinou nukleární, tzn. rodinou, která je tvořena mužem, ženou a dítětem (dětmi). Termín „nukleární rodina“ můžeme nahradit synonymem „základní“ nebo „jádrová rodina“. Tato rodina je dvougenerační, protože se skládá z generace rodičů a generace dětí. Je intimně vztahová, funguje jako soukromý prostor nesoucí prvky privátní individualizace neboli rozvoje jedince jako osobitosti (Helus 2007, s. 139).

Standardním typem rodiny v minulosti byla rodina rozšířená. Oproti nukleární rodině tvořilo rozšířenou rodinu několik generací. Byli do ní zahrnuti jak prarodiče, tety se strýci a bratřenci se sestřenicemi, tak i další příbuzenstvo. Základním stavebním kamenem rozšířené rodiny bylo manželství, o kterém rozhodovali (nebo k němu udělovali svolení, tzv. požehnání) rodiče mladé dvojice. Důvodem k uzavření manželství často nebyla láska ženicha a nevěsty, ale spíše snaha o výhodný sňatek z hlediska majetku a sociálního zajištění členů rodiny do budoucnosti. Takovéto manželství muselo poslouchat autoritu rodu a řídit se tradičními rodinnými zvyklostmi a dobovými morálními normami. Nešporová (2010, s. 67) o tom píše ve svém výzkumu: „Manželství je institucí, pomocí které se upevňují vztahy mezi rodinami a zajišťuje

držení a předávání majetku dědictvím, z toho důvodu o něm dříve často rozhodovali především rodiče, nikoliv sami aktéři.“

Možný (2002, s. 111) popisuje situaci, která nastala poté, co o svých vztazích začali rozhodovat samotní partneři: „S tím, jak výběrové párování převzali do svých rukou sami potencionální partneři, klesal věk sňatku i věkový rozdíl v páru. Tato tendence zesílila vzrůstem vzdělanosti žen a všeobecným rozšířením vysokoškolského vzdělání, a dále sílí, jak se přenáší hereditární důraz z ekonomického na kulturní kapitál, sbližují se rolová očekávání na muže a ženu, klesá hodnota mateřství a velikost rodiny omezují jiné než biologické limity.“ Situaci v minulosti a dnes srovnává John Boswell (1995, cit. dle Giddens 1999, s. 158): „V předmoderní Evropě se manželství uzavíralo obvykle z majetkových důvodů, pak se týkalo především výchovy dětí a končilo láskou. Naproti tomu v dnešním západním světě začíná manželství láskou, pokračuje výchovou dětí (jsou-li jaké) a končí majetkovými spory v době, kdy je láska už dávno zapomenuta.“

b) Podle kritéria autority v rodině

V případě, že rozhodování nebo moc je v rukou muže, jedná se o patriarchální rodinu. Je-li moc v rukou ženy, rodina je matriarchální. Egalitární neboli rovnostářská je rodina, v níž je moc rozdělena mezi muže a ženu stejně.

V dnešní době zaniká tradiční dělba práce mezi mužem a ženou. Tento stav se zdá být v mnoha ohledech liberálnější a humanitnější. Každá svoboda s sebou však přináší i velkou zodpovědnost těch, kteří se na ní podílejí. Také proměnlivost rolí muže a ženy často od partnerů vyžaduje více zodpovědnosti a je náročnější z hlediska jejich vzájemné komunikace a ohleduplnosti. Přesto jejich role jako muže, otce, dědečka a ženy, matky, babičky budou vždy specifické a nezaměnitelné.

2.1.2. Funkce rodiny

Rodina jako základní buňka společnosti by měla být jejím prototypem. K naplnění této role je nutné, aby se stala samostatnou a svébytnou jednotkou prostřednictvím svých funkcí (Kraus, 2008):

- **Biologicko-reprodukční funkce** – má velký význam pro společnost i pro

rodinu samotnou, zvláště pak pro muže a ženu. Muž a žena jsou prostřednictvím svého intimního života obdarováni novým životem. Zažívají tak novou dimenzi svého manželského vztahu. Jejich vzájemný vyvážený vztah a jejich vzájemné sebedarování pro nový život i pro celistvý rozvoj nové osoby je jednou z podmínek pro zdravý vývoj samotného dítěte, pro samotnou rodinu i pro společnost jako celek.

- **Sociálně-ekonomická funkce** – funkční rodina je důležitá pro rozvoj ekonomického systému společnosti. Stává se zdrojem i spotřebitelem trhu. V případě nenaplnění ekonomické funkce rodiny dochází k jejímu hmotnému nedostatku a postupně může dojít až k jejímu sociálnímu propadu, který má vliv již na celou ekonomicko-sociální společnost.
- **Funkce ochranná (zaopatřovací, pečovatelská)** – spočívá v zabezpečování životních potřeb členům rodiny v oblasti biologické, hygienické i zdravotní.
- **Socializačně-výchovná funkce** – rodiče učí své děti základním návykům a způsobům chování, a to svým vlastním příkladem, promluvami, komunikací apod. Postupně jim předávají nejrůznější sociální schopnosti a dovednosti a tím je připravují na reálný život a zdárné začleňování do společnosti.
- **Rekreační, relaxační funkce** – rodina, která naplňuje svou rekreační a relaxační funkci, je přínosem jak pro děti, tak pro rodiče. Činnosti v rámci této funkce ovlivňují společné prožívání rodinného života. Účinky této funkce se dají posoudit dle toho, kolik volného času spolu rodina tráví, jakými činnostmi tento čas naplňují, jak dokáží společně naplánovat a prožít dovolenou, jakým zájmovým činnostem se společně či jednotlivě věnují.
- **Emocionální funkce rodiny** – rodina je jedinou institucí, která vytváří citové zázemí jedince a naplňuje jeho potřebu bezpečí, jistoty a lásky. V této funkci nemůže rodinu nikdo plnohodnotně nahradit nebo zastoupit.
- **Morální funkce** – tato funkce rodiny ovlivňuje morální vývoj celé

společnosti. Naplnění této funkce pro dobro společnosti spočívá v zachování morálních norem v rodině, věrnosti manželů a etického kodexu rodičů (Laca 2011, s. 81).

- **Hodnotová funkce** – rodina učí děti hodnotám lidského života a ovlivňuje vytváření jejich žebříčků hodnot.
- **Kulturně- a duchovně-spirituální funkce** – rodina naplňuje duchovně-spirituální potřebu všech svých členů na základě rodinné či společenské tradice.

Funkce rodiny jsou po staletí stejné, vlivem proměn ve společnosti se však u jednotlivých funkcí mění priority a/nebo způsob jejich naplnění. Společenské nároky a požadavky na rodinu rostou. Je na rodině, aby se snažila co nejvíce funkcí zajistit a naplnit sama. Dochází však k tomu, že rodiny své funkce plní pouze částečně, a to zejména z důvodu převahy nukleární rodiny, ve které je zaměstnán otec i matka (Kraus, 2008).

2.1.3. Úskalí rodinných funkcí v současné době

Nukleární rodina je ohrožena ve chvíli, kdy není schopna kvalitně realizovat své základní rodinné funkce. Stává se tak rodinou problémovou, dysfunkční či afunkční.

Problémová rodina má závažnější problémy v jedné či ve více rodinných funkcích, přesto rodinný systém a další rozvoj dítěte neohrožuje. Tyto problémy si (vědomě či podvědomě) uvědomuje a je schopná je řešit, ať už vlastními silami nebo prostřednictvím krátkodobé pomoci z prostředí mimo rodinu (Gillernova, Kebza, Rymeš, 2011).

Dysfunkční rodina je rodinou, ve které se objevují vážné poruchy v jedné, ve více, či dokonce ve všech rodinných funkcích, následkem čehož je vnitřní klima rodiny nepříznivé jak pro rozvoj dítěte, tak pro ostatní členy, a celý systém nukleární rodiny je tak ohrožen. Stabilizace takovéto rodiny je možná pouze zvenčí prostřednictvím konkrétního opatření, tzv. sanace. Sobotková (2001, s. 33) uvádí: „Dysfunkční rodiny vykazují některé z těchto charakteristik: popírání či neřešení problémů, chybějící intimita, vzájemné obviňování, rigidní role, potlačování osobní identity na úkor rodinné

identity, individuální potřeby členů rodiny obětované dysfunkčnímu rodinnému systému, nejasná komunikace, chybění jasných hranic mezi členy rodiny, nejasná pravidla a kompetence.“

Afunkční rodina zcela přestává plnit své základní funkce a nežádoucí klima a chaotický systém její členy závažným způsobem poškozují (nebo až ohrožuje) v jejich samotném bytí natolik, že je pro danou osobu či osoby lepší žít mimo svou nukleární rodinu – např. dítě je vzato do institucionální či náhradní rodinné péče, matce nebo otci s dětmi je nabídnut azylový pobyt ve specializovaném prostředí apod. (Gillernova, Kebza, Rymeš, 2011).

2.2.Charakteristika města Dobříš

Město Dobříš se nachází ve Středočeském kraji v okrese Příbram a má téměř 9 000 obyvatel. Je atraktivní svou snadnou dostupností do Prahy (asi 40 km od jižní části) i svým umístěním pod Brdskou vrchovinou. Téměř ze všech stran je Dobříš obklopena smíšenými lesy a součástí města jsou dva rybníky – Papež a Koryto. Příznivci turistiky a cykloturistiky mají ve městě i v blízkém okolí k dispozici velké množství stezek.

Dominantou města je zámek s anglickým a francouzským parkem, kde si na své přijdou milovníci procházek. Zde nebo v místním muzeu je možné získat mnoho informací z historie. Nejzajímavějšími místy Dobříše vedou tři naučné stezky, nazvané Malý městský okruh, Velký městský okruh a Lesní stezka. Tzv. Prokopova zahrada se snaží prostřednictvím naučných tabulí návštěvníkům poskytnout informace o dřevinách a jiných rostlinách rostoucích v zahradách, parcích či ve volné přírodě nebo o tom, jaké ptactvo a hmyz se vyskytuje v oblasti Dobříšska. Nedaleko Dobříše lze navštívit památník Karla Čapka, kde je možné shlédnout expozici zaměřenou na jeho život a dílo, a též je možné projít si naučnou stezku Karla Čapka.

Co se týče kulturního vyžití, mají na Dobříši místní obyvatelé i návštěvníci z jiných míst po celý rok pestrou nabídku zajímavých akcí, festivalů, slavností, výstav a koncertů. Mezi nejdůležitější události patří každoroční Dobříšské májové slavnosti, Dobříšský Rockfest, Dobříšské záření, Posázavský pacifik, Svatováclavské slavnosti a v neposlední řadě vánoční a velikonoční trhy.

2.2.1. Obec přátelská rodině

Obec přátelská rodině je soutěž na podporu rodin ve městech a obcích, kterou každoročně od roku 2008 vyhlašuje Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Tato soutěž oceňuje města a obce, které se snaží vytvářet dobré podmínky pro rodinný život a počítají s rodinami v rámci plánování budoucnosti. Výherci dostávají finanční částku, která je určena pro rodinné aktivity.

Dobříš se v roce 2008 stala vítězem této soutěže a svůj titul obhájila ještě jednou, a to v roce 2010. To, že vládne na Dobříši rodinná atmosféra, může dokládat i spolupráce radnice s místními neziskovými organizacemi či pestrá nabídka aktivit a akcí pro rodiny s dětmi, která zahrnuje vše od sportovních aktivit a kulturních zážitků přes výstavy, jarmarky a přednášky až po tradiční akce týkající se daného ročního období.

2.2.2. Demografické údaje Dobříše

Podle Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 mělo město Dobříš 8 672 obyvatel. Z tohoto počtu bylo ve věku 0–14 let 1 291 lidí, 15–29 let 1 592 lidí, 30–59 let 3 671 lidí, 60 let a více 2 087 lidí. (U 31 lidí nebyl věk zjištěný.) Celkový počet domácností se závislými dětmi byl 998, z toho bylo 63 rodin se třemi a více dětmi.

Podle Demografické ročenky ČSÚ (2015) byl k datu 31. 12. 2014 počet obyvatel města Dobříš 8 878. Počet obyvatel zde tedy narůstá. Rok 2014 měl za posledních 10 let (2005–2014) nejvyšší počet obyvatel ve věku 0–14 let, a to 1 506. Také každým rokem přibyl počet lidí nejstarší generace a v roce 2014 dosáhl nejvyššího počtu (1 587 obyvatel ve věku 65 let a více). V tomto roce byl zjištěn též nejvyšší průměrný věk dobříšských obyvatel, a to 40,8 let. Sňatečnost byla v roce 2014 za výše uvedené období nejnižší, za celý rok bylo uzavřeno pouze 27 sňatků. Nejvyšší množství sňatků v daném období bylo uzavřeno v roce 2006 – celkem 46. Každoročně se 20–35 manželských párů z Dobříše rozvede. Z toho až 19 rozvodů se týká manželství s nezletilými dětmi.

Od roku 2008 je počet narozených dobříšských dětí v každém roce vyšší než 102. Nejvyšší živý přírůstek byl zjištěn v roce 2013, a to 124 dětí. Oproti tomu nejnižší počet narozených byl v roce 2005, a to 69 dětí. Na velký nárůst počtu dětí narozených v tomto

období mají vliv silné ročníky – tzv. Husákovy děti (tj. lidé narození v silné populační vlně, která začala počátkem 70. let 20. st.).

Za pozitivní určitě nelze považovat skutečnost, že se na Dobříši zvyšuje počet dětí narozených svobodným a rozvedeným matkám a naopak se snižuje počet dětí narozených matkám vdaným. (Např. v roce 2005 se svobodným matkám narodilo 13 dětí, v roce 2009 to bylo 30 dětí a v roce 2013 dokonce 49 dětí.) Rodiny s jedním rodičem se rozšiřují zejména v důsledku rozpadu manželství a také z toho důvodu, že některé ženy jsou záměrně svobodné a dítě mají s mužem, se kterým nepočítaly pro trvalý vztah (Sobotková 2001, s. 128). Na nárůst počtu dětí narozených svobodným matkám má vliv i zvyšující se počet nesezdaných párů žijících v jedné domácnosti s narozenými dětmi.

Demografická ročenka města Dobříš dále vypovídá o tom, že nejvíce dětí se v daném období narodilo ženám ve věku 30–34 let. To souvisí se současným trendem odkládat mateřství až na období střední dospělosti. Vliv na to mají účinnější a spolehlivější antikoncepční metody, prodlužující se reprodukční období ženy, zvyšující se vzdělanost a zaměstnanost žen (Sobotková 2001, s. 112).

Počet dětí, které nebyly narozeny z důvodu potracení, byl nejnižší v roce 2005 a 2006 s počtem 21 a 22. Další roky se počet potratů zvyšoval a pohyboval se mezi 26 až 39 potraty za rok.

Počet zemřelých obyvatel se průměrně pohybuje kolem 85 lidí za rok. Počet lidí, kteří se na Dobříš v období 2005–2014 přistěhovali, je vyšší než počet těch, kteří se odstěhovali. Nejvíce obyvatel se přistěhovalo v roce 2008, a to 423.

2.3. Životní styl

V sociologii jsou vymezeny dvě hlavní terminologické kategorie – životní způsob a životní styl (obecnější a konkrétnější pojem). Často se k nim přiřazuje třetí termín životní sloh. Užívání těchto termínů není vždy jednoznačné a mezi autory nebývá jednotné. Tyto termíny jsou okruhově široké, bez úzké souvislosti.

2.3.1. Charakteristika životního stylu

Životní styl je podle Duffkové, Urbana a Dubského (2008, s. 51) „...běžně používaný výraz a jeho význam v běžném povědomí a reálné každodennosti se liší od pojetí používaného v oblasti vědeckého zkoumání. Životní styl má v běžném povědomí řadu různých asociací, souvislostí a představ, životní styl se váže na módu a odívání, zdraví a pohyb, bydlení, ekologické chování, konzumní chování, odlišnosti minority od majority atd.“ Nejobecnější vymezení životního stylu je „...způsob, jakým lidé žijí – tedy jak bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, pracují, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, rozhodují se, cestují, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti, pěstují potraviny, vyrábějí atd.“ (tamtéž, s. 51)

Životní styl vyjadřuje soubor názorů, postojů, temperamentových vlastností a návyků, které mají trvalý ráz a jsou pro každého individuálně specifické, tj. vystihují osobitost jeho chování (Mohapl 1992, s. 71). Žumárová (in Kraus 2001, s. 153–154) vyjmenovává znaky životního stylu:

- 1) „Kognitivní zhodnocení sebe sama a svého postavení ve světě – osobní životní filosofie představuje hlavní instanci v životě každého člověka.
- 2) Způsob prožívání – kvalitou a intenzitou prožitku se lidé navzájem liší a např. potlačování emocionálních stavů může být doprovázeno dokonce poruchami zdraví.
- 3) Vztah k práci, odpočinku a pohybové aktivitě – za nejtypičtější formu duševní regenerace se považuje kompenzační seberealizace, klíčovým bodem odpočinku však je i schopnost relaxovat.
- 4) Zvládání sociální interakce – člověk by měl mít dostatečnou opěrnou sociální síť, v níž by se cítil dobře a mohl jí důvěřovat, ale zároveň by neměl ztrácet svou citovou autonomii a nestávat se závislým na nějaké osobě.
- 5) Ego úroveň – kompetence při zvládání náročných životních situací.“

Kubátová (2010, s. 16) rozlišuje životní styl a životní způsob na základě jejich propojení s kvalitativními a kvantitativními charakteristikami: „Životní styl bývá spojován s kvalitativními charakteristikami životního způsobu a s významy, na základě

kterých lidé interpretují realitu a na základě kterých jednají a žijí. Životní způsob bývá spojován s kvantitativními charakteristikami a se systémovou provázaností jednotlivých prvků životního způsobu.“

Pojem životní sloh podle českého architekta Honzika (1958, s. 7–10) vyjadřuje „...soustavu vzájemně vztážených životních forem, jimiž se projevuje život určité společnosti v určité historické situaci. [...] Jedná se o formy jednání, vztahů, vědomí a věcného prostředí.“

2.3.2. Princip utváření životního stylu

„Každý jedinec má jiný specifický způsob života, ale obecně představuje naplňování života společnosti. Tento životní styl souvisí s hodnotami a ideály, které by člověk rád v životě uskutečňoval. Jedinec si dále vytyčuje tzv. životní plány, což je soubor cílů, kterých se člověk svou činností snaží dosáhnout“ (Žumárová 2001, s. 153). Obecně a jednoduše řečeno, každý člověk má svůj životní styl.

Duffková (2007, s. 80) shrnuje: „Životní styly jednotlivců jsou natolik obdobné a natolik rozmanité, nakolik jsou obdobné a rozmanité jednak podmínky, v nichž jednotlivci žijí, jednak i tito jednotlivci sami.“ Každý jedinec je ovlivněn tím, z jakého sociálního prostředí vychází, jakým způsobem byl vychováván, jaké jsou zvyklosti ve společnosti, v níž žije. Na základě těchto faktorů a dalších vnějších činitelů se jedinci utváří hodnotová orientace. Tento proces utváření hodnotové orientace probíhá po celý život. „Náš život a způsob jeho prožívání je, nezávisle na naší vůli, zasazen do života celé společnosti. Je odrazem historického vývoje, tradic, kulturní úrovně, ekonomické situace konkrétní společnosti“ (Žumárová 2001, s. 154).

Mezi základní činitele, které ovlivňují utváření životního stylu jedince, patří vnitřní dispozice (dispozice vrozené a získané v prenatální období) a vnější vlivy. Kraus (2001, s. 104) zmiňuje: „Jestliže z počátku života člověka se více prosazují znaky, s nimiž se člověk narodil, pak v průběhu života se tento poměr do jisté míry mění a více poznamenávají život a jednání člověka podmínky, v nichž vyrůstal a vyvíjí se (prostředí, výchovné vlivy).“ Prostředí, tj. prostor kolem nás, vytváří podmínky pro život a obsahuje podněty, které jsou nezbytné pro rozvoj osobnosti.

Souhrn činností každého jedince je ovlivňován objektivními a subjektivními faktory. Objektivní faktory vycházejí z daného stavu a potřeb společnosti, jež jsou ovlivněny ekonomickou a politickou situací v dané době. Svůj vliv má i vědecký a technický rozvoj. Život jedince dále ovlivňují kulturní tradice, zvyklosti a jednání v rodině. Hospodaření v domácnosti, trávení volného času, uspokojování základních potřeb aj. má velký vliv na utváření životního stylu. Život rodiny nastavuje základy pro budoucí životní styl jedince.

Subjektivní faktory vycházejí z potřeb a plánů jedince. „Subjektivní osobnostní faktory, které představují nejen zájmy a potřeby jedince, jsou dány zřejmě osobností samou, jejími individuálními zvláštnostmi. Dále se jedná o intelektovou úroveň, temperamentové dispozice, pohlaví, zdravotní stav, které se pak promítají a kombinují s výchovným působením“ (Žumárová 2001, s. 156). Kraus (2008, s. 169) dodává: „Na úroveň a kvalitu životního stylu má vliv také míra dosaženého vzdělání.“

2.3.3. Působení vzdělávacích institucí

Mezi další činitele utvářející životní styl jedince patří školské instituce. Od nástupu dětí do školních zařízení se celé rodině mění režim dne. Od vzdělávacích institucí se očekává, že budou připravovat děti a mládež na jejich budoucí profesní povolání a na vstup do občanského života. Mezi charakteristiku těchto institucí, které uvádí Kořa (in Havlík 2002, s. 120) patří:

- „mají definovatelnou a relativně stabilní populaci
- neustále znovu utvářejí a vědomě formují jasně a zřetelně definované a funkční společenské struktury, limitované v sociálním styku a komunikaci vymezenými a povolenými formami meziosobních interakcí
- tvoří si vnitřní řády konstruované především pro potřeby výuky a ty pak výrazně ovlivňují veškeré další formy soužití a interpersonálních vztahů
- vytvářejí a udržují v chodu ucelené sítě sociálních vztahů
- ovlivňují výrazným způsobem city, postoje a myšlení
- formují svébytnou kulturu jednání, návyky a rituály, které se pro ně stávají charakteristické“

Škola umožňuje setkávání vrstevníků a tím vytváří podmínky pro socializaci. „Škola je místem, kde se na pozadí momentů socializačních udržuje či rozbíjí kontinuum hodnot a norem společnosti. Představuje pole, kde se testuje koncept autority a autenticity, rivality a spolupráce. Nabízí prostor, kde se vytvářejí vztahy, trénují komunikační (obecněji sociální) dovednosti a kde se modeluje chování v konfliktních situacích.“ (Štětovská in Gillernova, Kebza, Rymeš 2011, s. 137)

Škola by se měla snažit rozvíjet všechny složky osobnosti dítěte, jeho schopnosti, pracovat s vůlí dítěte, s uvědoměním si vlastní důstojnosti a osobnosti. Do jaké míry se daří všechny tyto prvky rozvíjet, záleží na činitelích školské instituce, mezi něž patří pedagogové, školní řád, školní prostředí, výuka a také spolupráce rodičů a školy.

Současnou situaci týkající se vztahu rodiny a školy hodnotí Možný (2002, s. 133): „Nejen vzdělání, ale postupně i výchova se přenesla z rodiny do školy a do rukou specializovaných odborníků. Zrychlující se tempo změn pak v posledních desetiletích bere rodičům důvěru ve vlastní představu dobrého života zejména tam, kde se to, co jim bylo vtištěno v mládí jako realita a jako hodnoty, liší příliš od toho, co je jako realita a hodnoty reprezentováno v masmédiích.“

2.3.4. Působení médií a reklam

Na životním stylu člověka se významnou měrou podílejí média i reklamy.

Média jsou faktorem napomáhajícím komunikaci, nástrojem k uchování a přenášení sdělení. Hromadné sdělovací prostředky neboli masmédia oslovují velký anonymní a heterogenní soubor adresátů a vedou k realizaci masové sociální komunikace. Masmédia rozdělujeme na tištěná (noviny, časopisy, knihy) a elektronická (internet, televize, rozhlas). Rozlišují se u nich čtyři základní funkce, a to informativní, komunikativní, přesvědčovací a rekreativní. Tyto funkce mají vliv jak na jedince jakožto originální bytost, tak na celou společnost. Mezi nejrychleji se rozvíjející masmédia patří internet, který je prostorem vhodným pro komunikaci a vzájemné sdílení. Otevírá možnosti světové komunikace.

Masmédia mají dvojí stránku. Možná rizika spojená s jejich využíváním zmiňuje Kraus (2008, s. 128): „Masová média (především televize a internet) a nezodpovědnost

některých tvůrců jejich programů ohrožují postoje a chování především nejmladší generace. Všichni si uvědomujeme, že v současné době jsme často svědky masivní devalvace hodnot a ztráty mravní zodpovědnosti. Méně si už připouštíme, že neprofesionalita a nekompetentnost některých médií, které otupují a deformují estetické cítění diváka, stejně jako ztráta svědomí představují podhoubí, v něhož vyrůstá arogance a agresivita.“

Masmédia obohacují život člověka, ale zároveň se podílejí na přesycenosti podněty a tím i na podpoře konzumního životního stylu. „Způsob komunikace vždy odráží i hodnotové a hodnotící postoje komunikujících. Adresáti masmédií dostávají návody, jak se chovat a jaká pravidla jednání by měli respektovat, jsou zahlcováni informacemi, ale jen málokdo si všimá toho, že povrchnost informací implicitně v sobě nese i povrchnost účinku.“ Spousta (in Kraus, Poláčková 2001, s. 62)

Jsme ovlivňováni reklamou, která má manipulační charakter a vliv na každého člověka jakéhokoliv věku. Probouzí v nás sny a touhy, může nás podněcovat k nezdravému jednání „díky účinnosti reklamních šotů, které jednoduchostí a stereotypností, ale také emocionalitou a atraktivností podání jsou schopny zasáhnout obec konzumentů v masovém měřítku a každodenním opakováním tak usilovat (např.) o zvýšení odbytu zboží lobbující společnosti. Reklama se tak stává nástrojem masové manipulace.“ Spousta (in Kraus, Poláčková, 2001, s. 72)

Podobně o reklamě píše Bauman (2004, s. 188): „Aby se mohla kola výroby a spotřeby neustále otáčet, nesmí konzument polevit ve svých touhách. Kdybychom věci užívali, dokud jsou schopny sloužit svému účelu, ochromilo by to tržní aktivitu. Tomu zabráňuje fenomén módy. Věci se odhazují a nahrazují nikoli proto, že by přestaly být užitečné, nýbrž proto, že vyšly z módy.“

2.4. Životní styl rodiny

Jedním ze základních prvků životního stylu současných rodin je ten, že zakládání rodiny ztrácí ritualizovanou podobu. Nedbá se na to, aby muž a žena byli sezdáni, manželství není podmínkou pro rodinný život, preferují se často vztahy bez závazku a zvyšuje se počet dětí narozených do nemanželských rodin. Možný (2002, s. 19) konstatuje: „V křesťanském kulturním okruhu měla po staletí rodina monopol na

legitimní sex. Tento monopol padl.“ Sex před manželstvím se pro páry stal naprosto běžnou záležitostí. Vzhledem k propagaci a rozšíření spolehlivé antikoncepce dochází k tomu, že se sex stává nástrojem relaxace a zábavy.

Dalším významným jevem je změna skladby rodiny. Dochází k tomu, že se rodí nízký počet dětí a rodiny nejsou velké. Rodiče plánují děti do pozdějšího věku a tím se snižuje možnost mít dětí více. Vlivem spolehlivosti antikoncepce se snižuje i počet dětí neočekávaných.

Rodina je oslabena ve své stabilitě, a to zejména z důvodu menšího počtu sezdaných párů, přibývajícího počtu nemanželských dětí a vlivem vysoké rozvodovosti. Velký vliv na oslabení stability rodiny má pracovní vytíženost rodičů, změna v rozdělování rolí muže a ženy, přijetí rozvodů za běžnou součást života, ztráta vlivu starších generací na manželský pár.

2.4.1. Spotřební chování

Každý člen rodiny se stává spotřebitelem, což platí i v případě malého dítěte, které prozatím není zákazníkem. Definice spotřebního chování podle Koudelky (2006, s. 6) zní: „Spotřební chování znamená chování lidí – konečných spotřebitelů, které se vztahuje k získávání, užívání a odkládání spotřebních výrobků – produktů.“ Spotřeba je vnímána jako „...součást procesu výroby, v níž se výrobky a služby stávají předmětem užití, prostředkem uspokojování životních potřeb členů společnosti.“ (Dufková, Urban, Dubský 2008, s. 88) Každý člověk je předurčen k nějakému spotřebnímu chování. Na toto předurčení má velký vliv kulturní prostředí, sociální skupiny, s nimiž je člověk v kontaktu, a samotná osobnost jedince.

Spotřební chování vyžaduje finanční prostředky. Rodinné příjmy vycházejí zejména z platu zaměstnaného otce (matky) nebo obou rodičů. Nároky a požadavky na zaměstnance jsou velké, zaměstnanec se musí podrobit zaměstnavateli, jinak mu hrozí ukončení pracovního poměru. Při ztrátě zaměstnání klesá finanční jistota a ekonomická stabilita rodiny. Riziko nezaměstnanosti tak zasahuje do životního stylu rodiny i jejího ekonomického fungování.

Výstižně popsal vztah mezi situací trhu práce a rodinou Beck (2004, s. 190): „Trh

práce vyžaduje na jedné straně mobilitu bez ohledu na osobní situaci. Manželství a rodina vyžadují na druhé straně pravý opak. Je-li tržní model charakterizující modernu domyšlen do krajních důsledků, předpokládá společnost bez rodiny, bez manželství. Každý musí být samostatný, svobodný, aby mohl vyhovět požadavkům trhu a zajistit si tak ekonomickou existenci.“

Většina současných rodin v naší společnosti se má po materiální stránce dobře, zlepšuje se způsob a kvalita bydlení, materiální blahobyt roste a i to má vliv na životní styl rodin. „Spotřební společnost je společností masového konzumu a současně procesem, v němž se všechno nebo téměř všechno stává předmětem prodeje a koupě, nabídky a poptávky, prostě všechno nabývá tržní hodnoty.“ (Petrušek, s. 17)

2.4.2. Hodnotová orientace

Hodnotová orientace má velký význam pro životní styl jak každého člověka, tak i každé rodiny. Spolupodílí se na utváření konkrétního stylu. Podle Velehradského (1978, s. 59) je „hodnotová orientace výslednicí dlouhodobého vzdělávacího a výchovného působení rodiny a řady společenských institucí, sebevýchovného působení, objektivních, materiálních a společenských podmínek práce a života člověka, i konkrétních sociálních situací.“

Pojem hodnotová orientace zahrnuje hodnoty, které mají u konkrétního jedince různou důležitost a lze je řadit do určitého systému, určité hierarchie. „Pod pojmem hodnoty se rozumí materiální či nemateriální objekty – jsoucna (například činnosti, chování, vize, vztahy, instituce...), ke kterým jednotlivci prostřednictvím účasti ve skupinách a společnosti zaujímají hodnotící postoj, čímž se jim připisuje určitý význam a snaha o jejich dosažení je následně vnímána jako různě intenzivní nutnost.“ (Dufková, Urban, Dubský 2008, s. 39)

To, jaké hodnoty jedinec přijme za své, záleží na prostředí, ve kterém žije, prostředí, ve kterém byl vychováván, a na situacích, které prožívá. Velehradský (1978, s. 38) uvádí: „Názory, postoje a hodnoty člověka jsou vždy odrazem konkrétních sociálních podmínek, které se vytvářejí na základě určitých forem společenského bytí.“ Velký vliv mají i hodnoty lidí, ve kterých daný jedinec vidí své vzory, hodnoty nejbližšího okolí i celé společnosti. Během jednotlivých období života se hodnotová

orientace člověka proměňuje, ale základní struktura hodnot získaná do období dospívání zůstává.

Prostřednictvím činností, které jedinec vykonává, může poznávat, prožívat, vytvářet a uvědomovat si své hodnoty. Utváření hodnotové konfigurace rodiny shrnuje Matoušek (1993, s. 38): „Jednoduše se dá hodnotová konfigurace rodiny zjistit otázkou, jak rodina tráví čas, který její členové nevěnují práci či školní docházce – tedy večery, víkendy a prázdniny.“

2.4.3. Volný čas

Volný čas je v Pedagogickém slovníku (Průcha, Walterová, Mareš 2008, s. 274) definován jako „...čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku).“

Náplň volného času (tj. aktivity, kterým se ve volném čase věnují jednotliví členové rodiny) má vliv na utváření životního stylu rodiny. Společně trávený volný čas má pozitivní vliv jak na každého jednotlivce zvlášť, tak i na rodinu jako celek. Neprožívá-li rodina volný čas společně a věnují-li se jednotliví členové rodiny pouze svým vlastním koníčkům, dochází k oslabování rodinné soudržnosti. V ohrožení jsou i rodiny, které mají nedostatek volného času z důvodu zaměstnaneckého vytížení obou rodičů. Rodiče se pak často snaží nedostatek volného času dětem nahradit materiálním zabezpečením, ovšem děti na to doplácí svým citovým strádáním. Využívání volného času podle Pávkové (2002, s. 30) ovlivňují tato fakta:

1. „o jaký typ rodiny se jedná, jaký je způsob rodinného soužití, zda se jedná o rodinu malou nebo velkou, uzavřenou či otevřenou, jaký je věk rodičů i dětí, počet dětí, jejich pohlaví, styl rodinné výchovy apod.,
2. jaké jsou zájmy rodičů, jak se navzájem tolerují, jaký význam se jim přikládá, i kolik finančních prostředků jsou svým koníčkům i koníčkům dětí ochotni věnovat.“

Výchovou ve volném čase se zabývá tzv. pedagogika volného času, která učí, jak

volný čas smysluplně, svobodně a plně využívat, a snaží se předcházet sociálně patologickým jevům.

3. Praktická část

3.1. Zadání a instrukce

Pro svoji výzkumnou část jsem zvolila metodu kvantitativního šetření. Vypracovala jsem dotazník, jehož hlavním cílem bylo zmapovat životní styl rodin se třemi a více dětmi ve městě Dobříš.

Vypracování dotazníku komplikovala složitá situace v dnešních rodinách (rozvody, nová manželství, děti z předchozího vztahu/manželství, nemanželská soužití), kvůli které nebylo jednoduché překlenout se přes základní otázky k hlavním otázkám týkajícím se analýzy životního stylu rodin se třemi a více dětmi.

Dotazník jsem připravila v podobě on-line verze na internetu. Průběh získávání respondentů se dělil do třech částí.

- 1) Osobní kontakt přímo s rodiči v rámci aktivit Dobříše: V průběhu celodenních dobříšských Májových slavností jsem se snažila vytipovat rodiny, které by mohly mít tři nebo více dětí. Rodiče jsem pak zastavila s dotazem, zda mají tři nebo více dětí a jsou z Dobříše. Pokud jejich odpověď zněla „ano“, pokračovala jsem v krátkém představení a předání lístečku s informacemi a internetovým odkazem na dotazník. Druhou aktivitou byl tzv. Farní den římskokatolické farnosti Dobříš, kde jsem oslovovala rodiče stejně jako při Májových slavnostech.
- 2) Připravila jsem si plakátky s odtrháváním odkazu na on-line dotazník, které jsem předala ředitelům či ředitelkám těchto dobříšských vzdělávacích institucí: 1. ZŠ, 2. ZŠ, Gymnázium Karla Čapka, Střední odborné učiliště, ZŠ praktická a ZŠ speciální, 2. MŠ, 5. MŠ, Česko-anglická školka a jesle, Soukromá školka Sluníčko. Poprosila jsem je o vyvěšení plakátků na nástěnky škol a v případě vstřícné spolupráce též o předání lístečků s odkazem na on-line dotazník prostřednictvím učitelů žákům z vícečetných rodin. Plakátky jsem po domluvě s vedením nechala také v dětském oddělení Městské knihovny Dobříš a v Rodinném centru Dobříšek. Navštívila jsem sdružení „Dej mi šanci“, kde jsem zanechala vytištěnou podobu celého dotazníku

k ručnímu vyplnění pro rodiny se třemi nebo více dětmi ze sociálně nižších tříd.

- 3) Na Facebooku jsem svůj dotazník propagovala prostřednictvím těchto veřejných skupin: Dobříšsko aktuálně, Dobříšsko a Město Dobříš. E-mailem jsem kontaktovala občanské sdružení OK Dobříš – oddíl sportů v přírodě s dotazem, zda by mohli odkaz na on-line dotazník rozeslat svým členům. Odpověď byla kladná.

Dotazník byl anonymní a dobrovolný a respondenti měli na vyplnění jeho on-line verze 16 dní. Zamýšleným respondentem byl rodič, který bydlí na Dobříši a má tři nebo více dětí, které s ním žijí ve společné domácnosti a nejsou samostatně výdělečně činné.

3.2. Východiska a hypotézy

Východiska:

- 1) Vzdělání, rodinný stav
- 2) Předchozí vztahy a děti
- 3) Bydlení na Dobříši
- 4) Finanční příjmy a zdroje
- 5) Financování a šetření
- 6) Plánování dětí v rodině
- 7) Četnost setkávání rodiny u jídla
- 8) Přístup k počítači a jeho využívání
- 9) Vliv médií
- 10) Dovolena a volný čas v rodině
- 11) Vzdělávání dětí v MŠ a ZŠ
- 12) Hodnoty v rodině

Hypotézy:

- 1) Předpokládám, že je pozitivní vztah mezi vyšším (tj. středoškolským a vysokoškolským) vzděláním dotazovaných rodičů a vyšším počtem dětí v rodině.

Předpokládám, že je i pozitivní vztah mezi církevním sňatkem partnerů a

vyšším počtem dětí v rodině.

- 2) Předpokládám, že více než polovina rodin se třemi a více dětmi z města Dobříš má rodiče sezdané a jejich manželství je prvním manželstvím. Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů má děti s jedním partnerem.
- 3) Předpokládám, že nejméně 2/3 rodin se třemi a více dětmi žijí na Dobříši zejména z důvodu rodinných a přátelských vztahů a dobré dostupnosti do hlavního a okresního města.
- 4) Předpokládám, že nejméně 80 % dotazovaných rodičů svou rodinu finančně zajišťuje nejen ze svého základního platu, ale pro zlepšení rodinného rozpočtu také z jiných zdrojů.
- 5) Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů je schopna finančně zajistit rodinu, aniž by si museli půjčovat peníze.
- 6) Předpokládám, že více než 60 % dotazovaných rodičů má početnější rodinu plánovaně.
- 7) Předpokládám, že nejčastější odpověď rodičů na četnost setkávání rodiny u jídla bude „alespoň jednou denně“.
- 8) Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů má přehled o tom, co jejich děti dělají na počítači.
- 9) Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů se domnívá, že média zasahují do výchovy jejich dětí. Hodnoty a morální postoje 60 % dotazovaných rodin jsou odlišné od hodnot a morálních norem, které předávají média.
- 10) Předpokládám, že rodiče se třemi a více dětmi mají zájem prožívat svůj volný čas společně s rodinou. Tuto hypotézu potvrdím, pokud více než 1/2 z nich jezdí na dovolenou dvakrát ročně s celkovou dobou minimálně dvou týdnů a více než 1/2 z nich alespoň jeden den v týdnu tráví společně. Předpokládám, že nejvíce svůj čas věnují procházkám a výletům.
- 11) Předpokládám, že více než polovina rodičů dává své děti do mateřské školy od 3 let věku dítěte a následně je posílají do základní školy.
- 12) Předpokládám, že rodiče, kteří odpověděli, že se svým vyznáním hlásí k některé církvi či náboženství, budou pokládat, oproti rodičům bez vyznání, za

důležité tyto hodnoty: aby počaté dítě vždy dostalo šanci se narodit, předmanželskou sexuální zdrženlivost, věrnost a nerozlučitelnost manželství, nepoužívání antikoncepčních hormonálních preparátů.

3.3. Vyhodnocení vlastního výzkumu

Prostřednictvím osobního kontaktu, sociálních sítí, e-mailu nebo formou plakátku jsem pro vyplnění dotazníku získala celkem 34 rodin se třemi nebo více dětmi. Z tohoto počtu dotazník vyplnilo kompletně 30 respondentů, zatímco u 4 respondentů nebyl dotazník zodpovězen celý. Dále dotazník vyplnilo 5 dalších respondentů, kteří již měli některé nebo všechny děti osamostatněné. Tyto rodiny jsem z průzkumu vyřadila.

Okruh otázek 1 – úvodní otázky

Dvě z prvních podotázek byly zacílené tak, že pokud respondent zvolil, že není z Dobříše a nemá tři nebo více dětí, byl dotazník ukončen. Dotazník vyplňovalo 28 žen a 6 mužů. Nejnižší věk dotazovaných rodičů byl 30 let a nejvyšší 63 let. Průměrný věk respondentů byl 39 let.

Okruh otázek 2 – dosažené vzdělání

Hypotéza: Předpokládám, že je pozitivní vztah mezi vyšším (tj. středoškolským a vysokoškolským) vzděláním dotazovaných rodičů a vyšším počtem dětí v rodině.

Nejvyšší dosažené vzdělání partnera (muže): Nejčastějším nejvyšším dosaženým vzděláním u mužů z dotazovaných rodin bylo vzdělání vysokoškolské. Vysokou školu vystudovalo 17 mužů, střední školu 15 mužů a střední odborné učiliště 2 muži.

Nejvyšší dosažené vzdělání partnerky (ženy): Vzdělanost žen byla velmi podobná jako u mužů. Vysokou školu dokončilo 16 žen a střední školu 14 žen. U čtyř žen se ještě navíc objevuje postgraduální studium.

Vyhodnocení: Na základě odpovědi respondentů jsem zjistila, že více než polovina rodičů se třemi a více dětmi má nejvyšší dosažené vzdělání vysokoškolské, a to i v případě žen. Docházím tedy k potvrzení hypotézy, že vzdělanost a vyšší počet dětí v rodině mají mezi sebou pozitivní vztah.

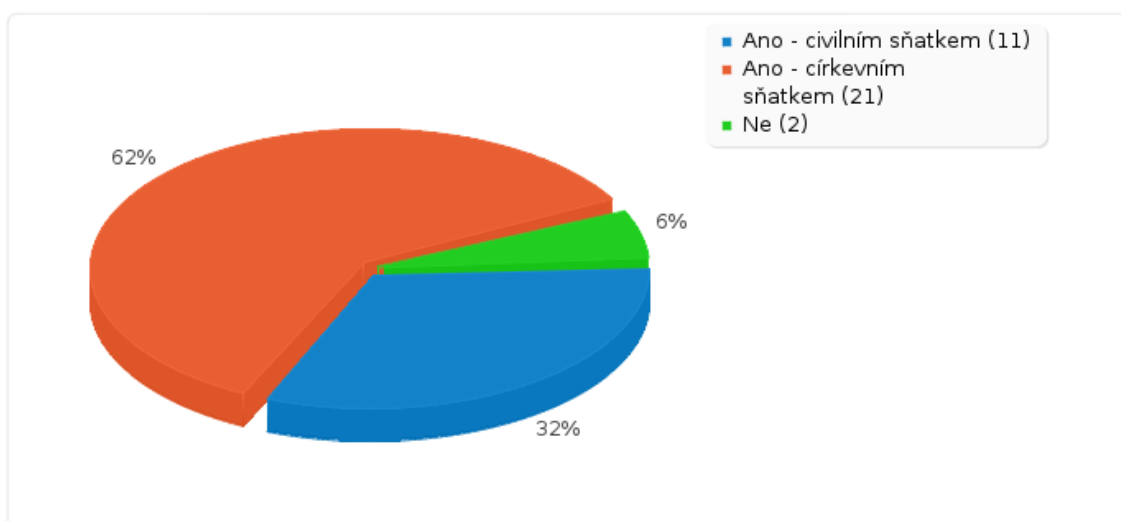
Okruh otázek 3, 4 – manželství, předchozí vztahy

Hypotézy: Předpokládám, že je pozitivní vztah mezi církevním sňatkem partnerů a vyšším počtem dětí v rodině.

Předpokládám, že více než polovina rodin se třemi a více dětmi z města Dobříš má rodiče sezdané a jejich manželství je prvním manželstvím.

Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů má děti s jedním partnerem.

Na základě otázky, zda jsou rodiče sezdaní, jsem zjistila, že 11 manželských párů bylo sezdáno civilním sňatkem a 21 párů církevním sňatkem. Mezi respondenty se vyskytují dva páry rodičů, kteří žijí bez uzavření sňatku. Tyto páry žijí ve společné domácnosti 5 a 16 let a mají 3 a 4 děti.

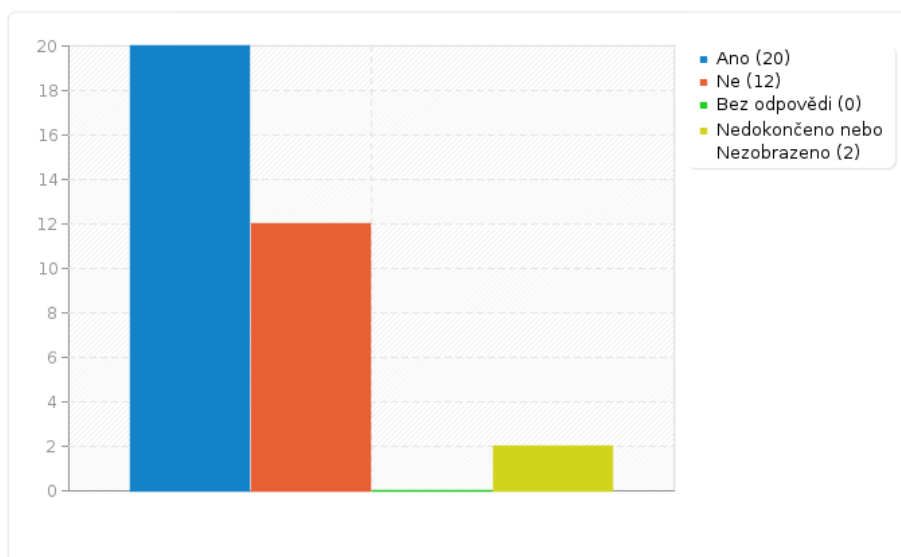

Nejdéle trávající manželství má 36 let od svatby, druhé nejdéle trávající už o dost méně – 26 let. Naproti tomu nejkratší doba manželského svazku jsou 3 roky, přičemž tento pár má jedno dítě z předchozího vztahu a dvě z nové rodiny. Průměrně trávající manželství dotazovaných rodin je 13 let.

Téměř u všech respondentů je současné manželství jejich prvním manželstvím. Pouze u jedné ženy a jednoho muže byl manželský sňatek uzavřen podruhé a v obou případech do nově vzniklých rodin přicházejí děti z předchozího vztahu. Dítě z předchozího vztahu, které pravidelně přichází do rodiny na střídavou péči či dlouhodobější návštěvu, se vyskytlo ještě u jednoho z respondentů. V ostatních

případech mají oba manželé vždy vlastní děti.

Na základě otázky týkající se společného bydlení před svatbou jsem zjistila, že 20 respondentů žilo s partnerem ve společné domácnosti 1 rok až 6 let před svatbou. Polovina z nich byla sezdána civilním sňatkem a druhá polovina sňatkem církevním. Z respondentů, kteří byli sezdáni církevním sňatkem, se 8 párů přihlásilo k některé církvi a u zbývajících párů se k některé církvi přihlásil jeden z partnerů. Je překvapující, že tak velké množství lidí hlásících se k některé církvi žilo se svým partnerem před svatbou ve společné domácnosti. Celkem 12 párů spolu před svatbou nebydlelo a 2 páry na otázku neodpověděly.

Vyhodnocení: Můj předpoklad o pozitivním vztahu mezi vyšším počtem dětí v rodině a církevně sezdáním manželství se potvrdil, a to z důvodu téměř dvojnásobného počtu párů sezdáných církevním sňatkem.

Je pozitivní, že převládají rodiny se třemi a více dětmi žijící v manželství (celkem 91 %), které je zároveň jejich prvním manželstvím. Obojí potvrdilo mou hypotézu. Taktéž byla potvrzena hypotéza, že více než polovina dotazovaných rodičů má děti s jedním partnerem.

Okruh otázek 5 – vlastní děti

Na základě otázky, týkající se počtu vlastních dětí, jsem zjistila, že nejvíce respondentů (tj. celkem 18 rodin) má tři děti. Sedm rodin má čtyři děti, dalších sedm

rodin pět dětí, jedna rodina šest dětí a rovněž jedna rodina sedm dětí.

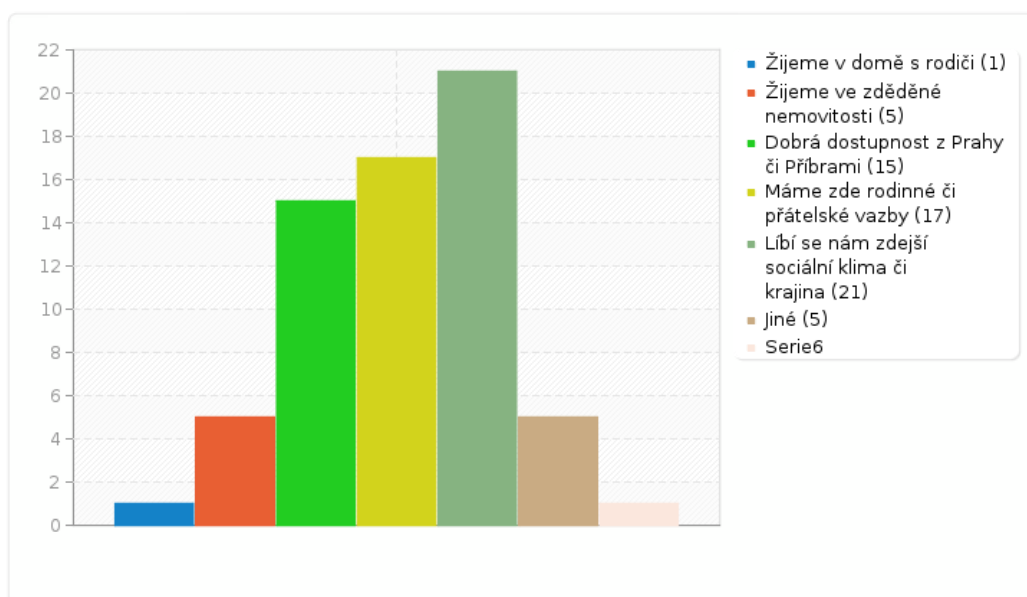
Při bližším zkoumání výsledků jsem dále zjistila, že nejvyšší počty dětí mají zejména rodiče, kteří jsou sezdáni církevním sňatkem (a alespoň jeden z nich se přihlásil k některé církvi). Rodiče, kteří byli sezdáni civilním sňatkem, mají nejčastěji tři děti (9 rodin). Čtyři a pět dětí má vždy jedna rodina, která byla sezdána civilním sňatkem, a také dvě rodiny, které neuzavřely sňatek. Ze všech domácností se osamostatnila pouze jedna dívka ve věku 23 let z důvodu života s partnerem v jiné domácnosti a dvě dívky ve věku 24 let a 26 let z jiného důvodu.

Okruh otázek 6 – bydlení na Dobříši

Hypotéza: Předpokládám, že nejméně 2/3 rodin se třemi a více dětmi žijí na Dobříši zejména z důvodu rodinných a přátelských vztahů a dobré dostupnosti do hlavního a okresního města.

Na otázku, zda dotazovaný pochází z Dobříše, odpovědělo 10 respondentů kladně, 23 respondentů záporně a jeden respondent neodpověděl.

Na otázku, z jakého důvodu žije respondentova rodina na Dobříši, odpovědělo nejvíce (tj. 21) rodin, že se jim líbí zdejší sociální klima či krajina. Nejméně frekventovanou odpovědí bylo společné bydlení s rodiči, tuto možnost zaškrtnula pouze jedna rodina. Druhým nejčastěji zvoleným důvodem bydlení na Dobříši byly přátelské a rodinné vazby, tuto možnost si vybralo 17 rodin. Tři rodiny pocházejí z Dobříše a zároveň žijí ve zděděné nemovitosti. Jedna rodina bydlí taktéž ve zděděné nemovitosti, ale na Dobříš se přistěhovala. Důvod dobré dostupnosti města z Prahy či Příbrami zvolilo 15 rodin. Jiné důvody, které respondenti uváděli, byly tyto: přistěhování za manželem, práce, narodila jsem se tu, kořeny rodiny po generace a jsem patriot.

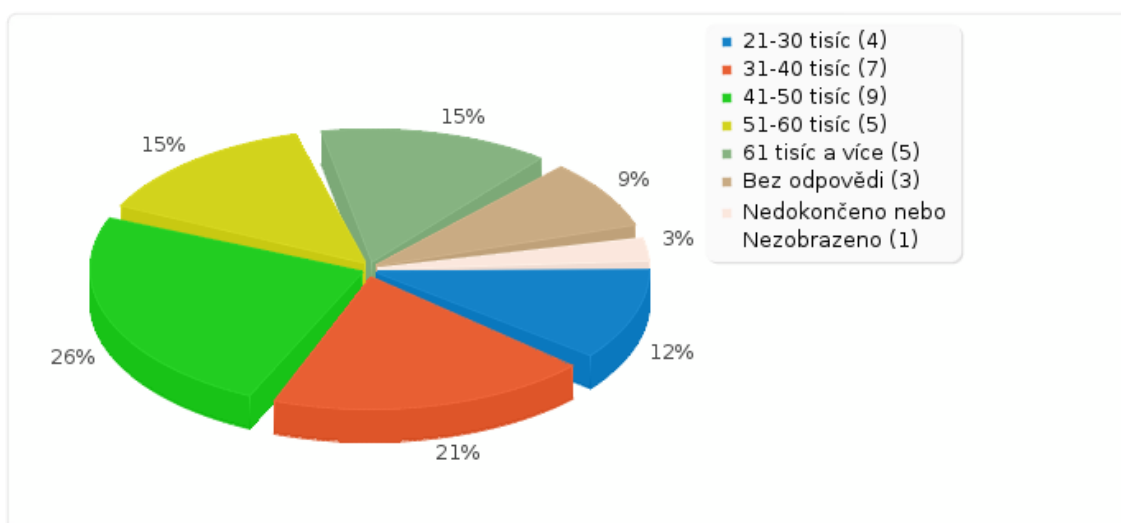

Vyhodnocení: Můj očekávaný předpoklad byl, že nejméně 2/3 rodin bydlí na Dobříši zejména z důvodu rodinných či přátelských vazeb a dobré dostupnosti do hlavního a okresního města. Na základě zjištěných odpovědí tuto hypotézu nemohu potvrdit. Rodinné či přátelské vazby byly vybrány pouze polovinou respondentů a dobrá dostupnost dokonce méně než polovinou respondentů. Město Dobříš si rodiny se třemi a více dětmi získává hlavně svým sociálním klimatem a/nebo krajinou.

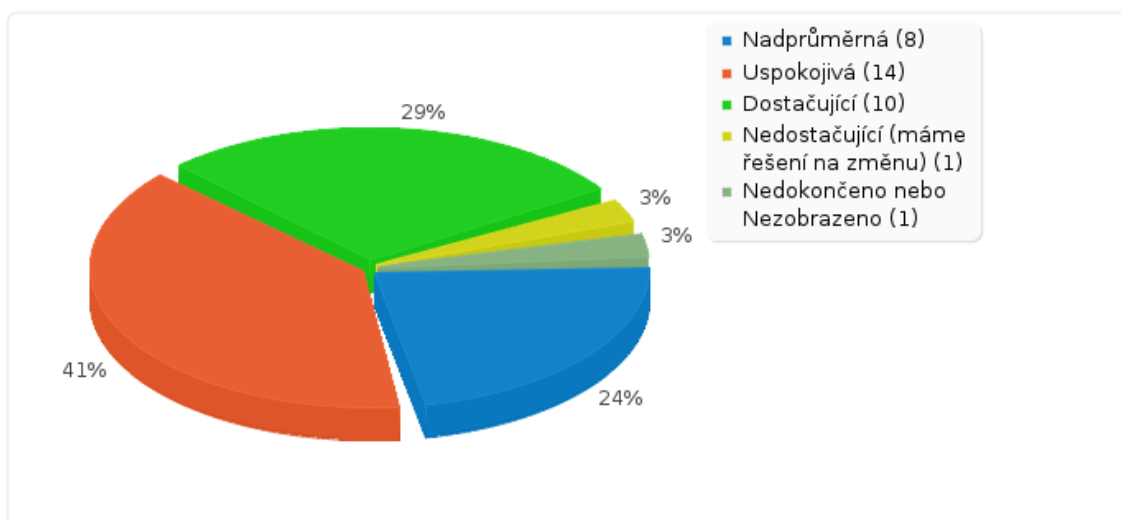
Okruh otázek 7, 8a – příjmy, finanční zdroje

Hypotéza: Předpokládám, že nejméně 80 % dotazovaných rodičů svou rodinu finančně zajišťuje nejen ze svého základního platu, ale pro zlepšení rodinného rozpočtu také z jiných zdrojů.

Odpovědi na otázku týkající se finančního příjmu rodiny ze všech zdrojů za měsíc jsou rozmanité. Mimo částku do 20 tisíc byly zastoupeny všechny dané možnosti odpovědí. Nejčastěji zvolenou možností byla částka pohybující se mezi 41 a 50 tisíc, kterou zvolilo 9 respondentů. Následně sedm respondentů zvolilo částku 31–40 tisíc. Pět respondentů ztrhlo částku 51–60 tisíc a rovněž pět respondentů zvolilo odpověď 61 tisíc a více. Nejméně respondentů si vybralo možnost s částkou ve výši 21–30 tisíc, a to čtyři rodiny. Čtyři respondenti nevedli žádnou odpověď.

Na základě otázky týkající se vnímání finanční situace rodiny jsem zjistila, že 14 respondentů ji považuje za uspokojivou a 10 respondentů za dostačující. Jako nadprůměrnou ji vnímá 8 respondentů a naopak jeden respondent uvedl, že jejich finanční situace je nedostačující, ale rodina má řešení na změnu.

Základní příjem rodiny zahrnuje některou (některé) z těchto položek: plat ze zaměstnaneckého poměru nebo ze živnostenského stavu, peněžitá pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek. K tomuto základnímu příjmu si rodina může svůj finanční rozpočet vylepšit příjmem z příležitostných brigád; z finanční podpory v nezaměstnanosti či dalších dávek; z nemovitostí, dividend, nájmu; z příspěvků od státu, města, občanských spolků či nadací a jiných na činnosti pro děti. Některé z těchto

možností finančního přilepšení využívá 13 rodin. Jeden respondent neodpověděl a ostatních 20 respondentů žádné možnosti finančního přilepšení nevyužívá. Jeden respondent využívající finančního přilepšení v kolonce „jiné“ uvedl alimenty.

Vyhodnocení: Na základě odpovědí dotazovaných respondentů jsem zjistila, že můj předpoklad nebyl správný. Rodiny se třemi a více dětmi jsou z 61 % schopny si vystačit se základním příjmem a dalších finančních zdrojů využívá pouze 39 % rodin.

Okruh otázek 8b – financování a šetření

Hypotéza: Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů je schopna finančně zajistit rodinu, aniž by si museli půjčovat peníze.

Na základě otázky, zda rodina bydlí v nemovitosti, kterou má v osobním vlastnictví, jsem získala dvě skupiny respondentů. První skupina zahrnuje 29 respondentů žijících v nemovitosti, kterou mají v osobním vlastnictví. 17 rodin z této skupiny splácí hypotéku, 11 rodin nemá finanční závazky vůči bankám (hypotéka) a jeden respondent neodpověděl. Druhou skupinu tvoří čtyři respondenti, z nichž tři rodiny platí nájem a jedna rodina nájem neplatí.

Dále byla respondentům položena otázka se zaškrtnutím odpovědí, zda si půjčili, když neměli dostatek financí na některou z těchto položek: jídlo, školní pomůcky a vybavení, studium dětí, bílé elektrospotřebiče, vybavení bytu, opravu nemovitosti, opravu auta, auto. V souvislosti s předchozí otázkou jsem zjistila, že sedm rodin žije bez hypotéky i jiných půjček. S hypotékou, ale bez jiných půjček žijí tři rodiny. Jedna rodina žije bez půjček, ale u hypotéky a nájmu respondent neuvedl žádnou odpověď.

Ostatní rodiny (tj. 23 rodin) si půjčily peníze, a to nejčastěji na opravu nemovitosti (13 respondentů) a koupi auta (12 respondentů). Dalšími nejčastěji zaškrtnutými položkami byly bílé elektrospotřebiče a vybavení bytu (zvolilo vždy šest respondentů). Nejméně rodin si půjčilo peníze na jídlo (tři respondenti) a opravu auta (dva respondenti). Žádná rodina si nepůjčila na školní pomůcky a vybavení a studium dětí.

Vyhodnocení: Odpovědi na otázky týkající se finančních půjček ukázaly, že většina respondentů se někdy dostala do situace, kdy si museli půjčit peníze. Pouze 21 % rodičů se třemi a více dětmi je schopno finančně zajistit rodinu, aniž by si museli

půjčovat peníze. Moje hypotéza se tedy nepotvrdila.

Okruh otázek 9 – početnější rodina

Hypotéza: Předpokládám, že více než 60 % dotazovaných rodičů má početnější rodinu plánovaně.

Z dat získaných od respondentů jsem zjistila, že 23 z nich na začátku vztahu plánovalo mít početnější rodinu. Devět respondentů uvedlo, že početnější rodinu neplánovali. Od dvou respondentů jsem odpověď nezískala.

Zjistila jsem, že nejčastěji rodiny plánovaly mít o jedno dítě méně, než se jim jich skutečně narodilo (12 respondentů), nebo o dvě děti méně (dva respondenti). U pěti respondentů byla všechna početí plánovaná. Dva respondenti jednotlivá početí dětí neplánovali a přijímali děti do rodiny tak, jak postupně přicházely. U ostatních 13 respondentů nebyla odpověď zvolena.

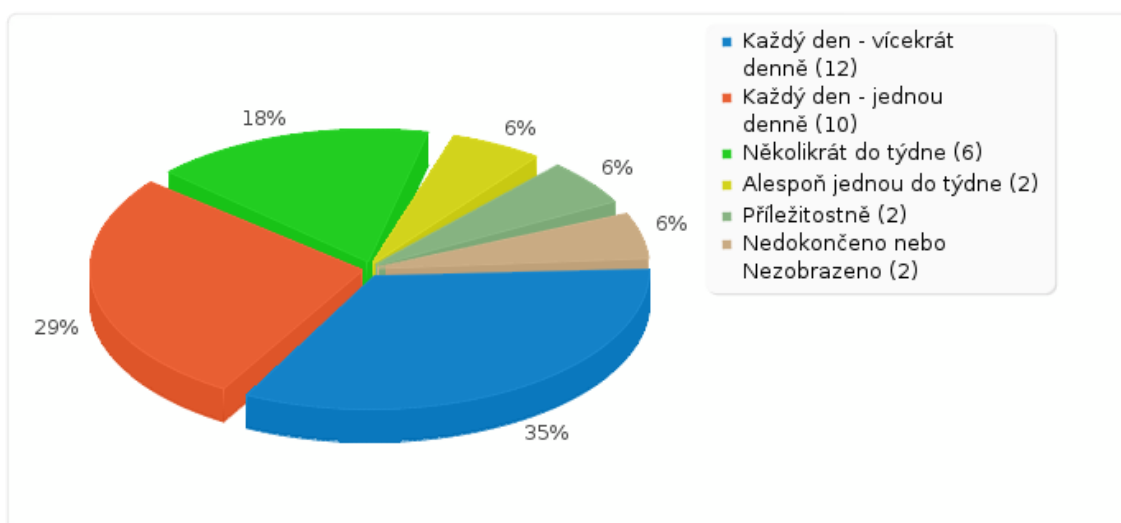
Vyhodnocení: Někteří dotazovaní rodiče jednotlivá početí neplánovali a přijímali děti tak, jak přicházely. Jiní plánovali všechny děti a další sice plánovali, ale ve výsledku se jim narodilo více dětí, než původně zamýšleli. Avšak i přesto 68 % dotazovaných rodičů má početnější rodinu plánovaně. Hypotéza se tedy potvrdila.

Okruh otázek 10 – společné jídlo

Hypotéza: Předpokládám, že nejčastější odpověď rodičů na četnost setkávání rodiny u jídla bude „alespoň jednou denně“.

Vzhledem k tomu, že čas strávený u společného jídla je vhodnou (a někdy i za celý den jedinou) příležitostí, kdy může být rodina spolu a komunikovat, je pozitivní, že všichni respondenti (mimo dva, kteří na otázku neodpověděli) uvedli, že společně jedí u jednoho stolu.

Uvedená četnost setkávání byla různá. Alespoň jednou denně se ke společnému jídlu sejde celkem 22 rodin, z toho vícekrát za den 12 rodin. Několikrát týdně jí společně šest rodin, alespoň jednou týdně dvě rodiny, příležitostně dvě rodiny a ve dvou případech nebyla otázka zodpovězena.

Vyhodnocení: Společné stolování by mělo být běžnou součástí života každé rodiny, a to i rodiny početné. Intenzita setkávání je však ovlivněna povinnostmi dětí a rodičů během dne. Čím jsou děti starší, tím je pro rodinu náročnější scházet se společně u jednoho stolu. Předpoklad, že nejčastější odpovědi dotazovaných rodičů na četnost setkávání rodiny u jídla bude „alespoň jednou denně“, byl správný. Hypotézu považuji za potvrzenou.

Okruh otázek 11 – počítač a internet

Hypotéza: Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů má přehled o tom, co jejich děti dělají na počítači.

Na základě odpovědí na otázku, kdo koho v rodině seznamoval s počítačem, jsem zjistila, že v 82 % rodiče seznamovali s počítačem své děti. Pouze v jedné rodině, kde jsou děti staršího věku (tj. od 10 let výše) tomu bylo naopak – děti seznamovaly s počítačem své rodiče. Ve třech rodinách nikdo nikoho s počítačem neseznamoval a dva respondenti otázku nezodpověděli.

Co se týče přístupu dětí k počítači a internetu, nejvíce (tj. 19) respondentů zaškrtnulo možnost „pouze se svolením rodiče“. Z toho sedm rodičů k této odpovědi zvolilo i možnost přístupu jen pod dozorem rodičů. Mezi další možnosti, které respondenti zvolili, patřil přístup „jen pod dozorem rodičů“ a „jen za účelem práce do školy a příležitostně i ke svému přehledu v zájmové oblasti“. Tyto dvě možnosti zvolilo v obou případech 11 respondentů.

Deset respondentů zaškrtno, že jejich děti využívají počítač a internet nejvíce na hry a stahování filmů a hudby. Devět respondentů uvedlo, že jejich děti mají internet v mobilu on-line, přičemž tři z nich zapsali do příslušné kolonky věk dětí od 11 let, ostatní věk neuvedli. Pouze jeden rodič ještě doplnil poznámku o tom, že dítě má omezený limit. Pět rodičů zaškrtno, že dítě má přístup k počítači a internetu volný na cokoli, přičemž dva rodiče do poznámky o věku doplnili, že se jedná o děti ve věku od 14 let, a jeden rodič napsal, že jsou ve stejné místnosti a v případě potřeby může zakročit. Poslední možností, kterou mohli respondenti zvolit, bylo to, že dítě internet nevyužívá/není to zatím aktuální. Tuto odpověď zaškrtno čtyři respondenti. Dva respondenti nevybrali žádnou odpověď.

U otázky, na kolik procent mají rodiče přehled o tom, jak jejich děti využívají počítač a internet, jsem si rozdělila respondenty do dvou skupin. Rodiče z první skupiny odpovídali za všechny své děti jednou odpovědí. Sedm respondentů má 100% přehled o tom, co jejich děti dělají na počítači a internetu (přičemž nejvyšší věk dětí je 7 let). Devět respondentů uvedlo, že mají 75% přehled (tj. „celkem přehled máme“). Půl na půl, tj. 50% přehled, zvolilo 6 respondentů. Jeden respondent uvedl, že má 25% přehled (tj. „tak trochu“), a uvedl věk dítěte 11 let. Odpověď „nevyužívá internet/není to zatím aktuální“ zaškrtno jeden respondent.

Rodiče z druhé skupiny zvolili vždy dvě odpovědi. 100% přehled uvedli tři respondenti, a to u dětí ve věku do 11 let. 75% přehled mají tři rodiny, přičemž věk dotyčných dětí je od 6 do 12 let. 50% přehled zvolil jeden respondent, který uvádí věk dětí 12 a 14 let. 25% přehled mají tři respondenti, věk dětí se pohybuje od 11 do 17 let, 0% přehled uvedl jeden z respondentů v případě dětí ve věku 17 a 24 let.

Vyhodnocení: U otázky týkající se přehledu rodičů o tom, jak jejich děti využívají počítač a internet, měli respondenti možnost zapsat do vedlejšího pole věk dětí/dítěte. Všichni respondenti této možnosti sice nevyužili, ale ze získaných údajů lze usuzovat, že čím jsou děti starší, tím menší mají jejich rodiče přehled o tom, co na počítači a internetu dělají. Překvapující může být fakt, že někteří respondenti uváděli i poměrně nízký věk dětí, kteří mají přístup k počítači, např. 3 roky, 4 roky, 5 let.

Z odpovědí i doplňujících poznámek respondentů (např. že jsou ve stejné

místnosti a v případě potřeby rodiče mohou zakročit) je ale zřejmé, že si rodiče jsou vědomi možných rizik spojených s nekontrolovaným a neomezeným využíváním počítače a internetu jejich dětmi. Více než polovina dotazovaných rodičů má přehled o tom, co jejich děti na počítači dělají, a snaží se, aby děti využívaly počítač pouze s jejich svolením a pod jejich dohledem. Hypotéza byla tímto potvrzena.

Okruh otázek 12 – média

Hypotéza: Předpokládám, že více než polovina dotazovaných rodičů se domnívá, že média zasahují do výchovy jejich dětí. Hodnoty a morální postoje 60 % dotazovaných rodin jsou odlišné od hodnot a morálních norem, které předávají média.

Na otázku, zda média zasahují do výchovy dětí v rodině, odpovědělo 22 respondentů kladně. Pouze pět respondentů si myslí, že média do výchovy v jejich rodině nezasahují. Tři respondenti odpověděli, že nevědí, a čtyři respondenti na otázku neodpověděli.

Respondentům, kteří odpověděli kladně, se zobrazila ještě otázka týkající se toho, jak zasahování médií do výchovy dětí ve své rodině vnímají. Osm respondentů uvedlo, že toto zasahování považují za příjemné z hlediska možnosti následného diskutování s dětmi, ale zároveň musí dávat pozor na to, co vše jejich děti ovlivňuje. Jako nepříjemné toto zasahování vnímá sedm respondentů, protože děti přebírají hodnoty, které nejsou shodné s duchovně-kulturním stylem rodiny. Pro pět respondentů je zasahování médií do výchovy dětí náročné, a to zejména z důvodu časové náročnosti diskusí s dětmi. Vliv médií na výchovu dětí neřeší tři rodiny. Tři respondenti, kteří zvolili možnost „jiné“, do volného políčka doplnili: *zatím minimálně; obtěžující – často diskutujeme; nepříjemný, nepřebírají zatím hodnoty, které se neshodují s našimi, je třeba jim to vysvětlit, ale netrvá to ještě tolik času – s věkem se to ale nejspíš bude dost zhoršovat.*

Na otázku, zda se hodnoty a morální normy dané rodiny shodují se stylem života a hodnotami, které v dnešní době média předávají další generaci jako hodnotové a morální normy, odpověděla více než polovina respondentů (tj. 18) záporně. Osm respondentů uvedlo, že neví, a čtyři respondenti zvolili odpověď „jiné“, u které uváděli:

někdy ano, někdy ne (uvedeno dvakrát); často se neshodují. Úspěch života člověka se posuzuje dle množství peněz, věcí, zábavy, partnerů a pomalu i plastických operací. Dospívajícím se nezdůrazňuje různorodost životních cest, různorodost nadání a krásy a to, že bez ohledu na to, kolik si do života přinesli, mohou být šťastní; Nevím, jaké hodnoty předávají média.

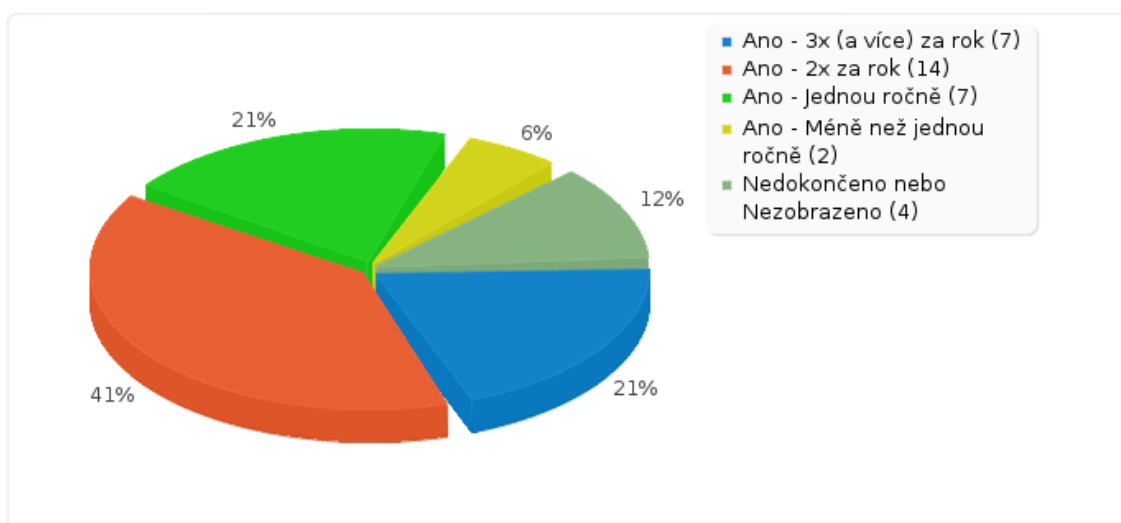
Vyhodnocení: Hypotéza, že více než polovina dotazovaných rodičů se domnívá, že média zasahují do výchovy v jejich rodině, se ukázala být správnou, neboť tuto odpověď uvedlo 64 % rodičů. Někteří z nich toto zasahování vnímají jako příjemné s možností o informacích diskutovat, jiní spíše jako nepříjemné, neboť děti přebírají hodnoty, které se neshodují s hodnotami důležitými pro jejich rodinu. Zejména rodiče starších dětí vnímají komunikaci ohledně informací zprostředkovaných médii jako časově náročnou.

Na tom, že se hodnoty a morální normy jejich rodiny neshodují s hodnotami a stylem života, které v dnešní době média předávají další generaci jako hodnotové a morální normy, se shodlo 56 % respondentů, což je méně, než byl předpoklad (60 %). Druhou hypotézu je tudíž třeba považovat za nepotvrzenou.

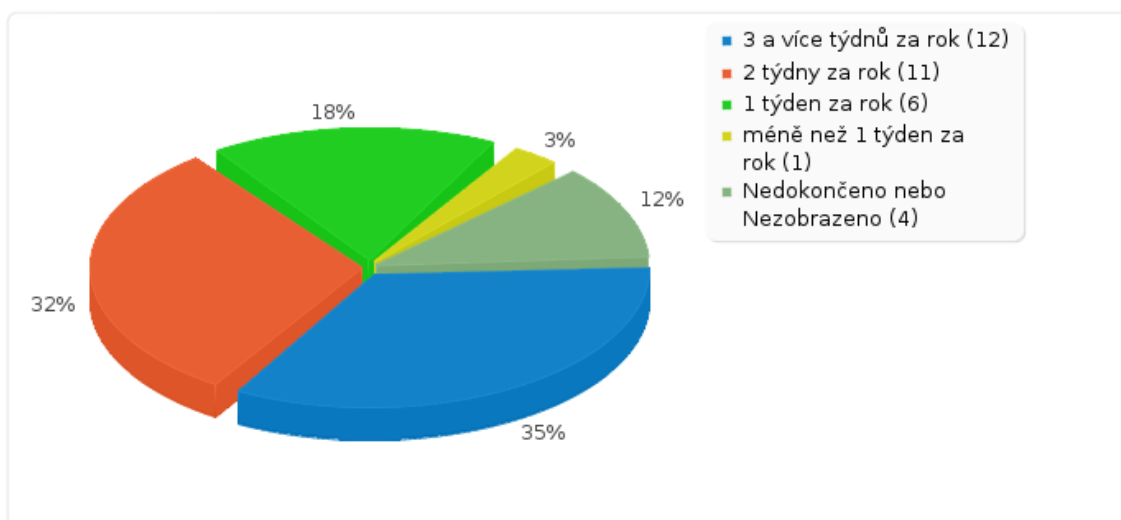
Okruh otázek 13, 14 – dovolená a volnočasové aktivity, volný čas

Hypotéza: Předpokládám, že rodiče se třemi a více dětmi mají zájem prožívat svůj volný čas společně s rodinou. Tuto hypotézu potvrdím, pokud více než ½ z nich jezdí na dovolenou dvakrát ročně s celkovou dobou minimálně dvou týdnů a více než ½ z nich alespoň jeden den v týdnu tráví společně. Předpokládám, že nejvíce svůj čas věnují procházkám a výletům.

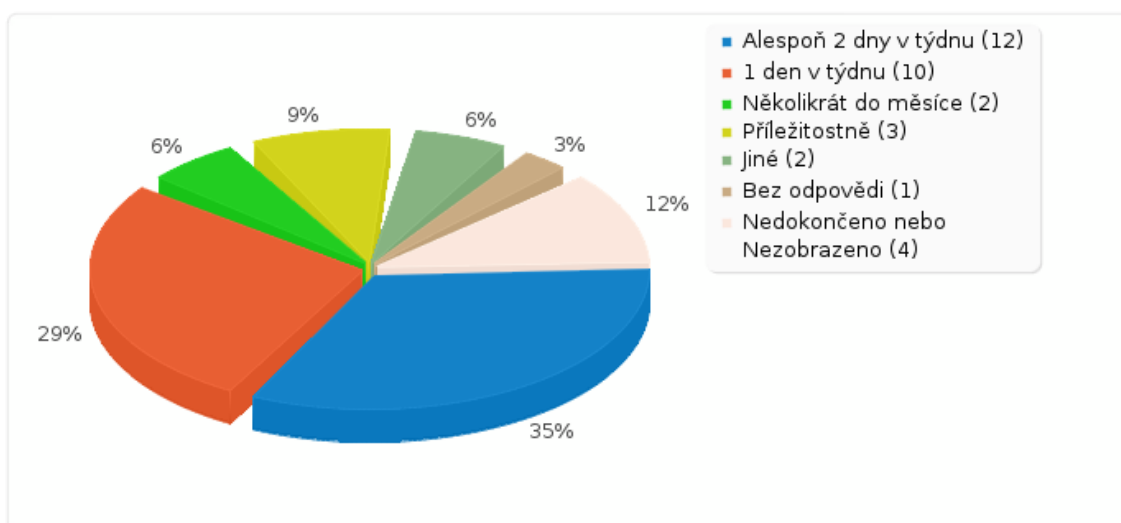
Na otázku, zda rodina jezdí na společnou dovolenou, nikdo z respondentů neodpověděl, že by na dovolenou nejezdil. Pouze čtyři respondenti se nevyjádřili. Nejčastěji jezdí rodiny na společnou dovolenou dvakrát za rok (14 rodin), dále jednou ročně (7 rodin) a třikrát (a vícekrát) za rok (rovněž 7 rodin). Méně často než jednou ročně jezdí na dovolenou dvě rodiny.

Následovala otázka, na jak dlouho jezdí rodiny na dovolenou v součtu všech dovolených během roku. Nejvíce respondentů odpovědělo, že jezdí na tři a více týdnů za rok (12 rodin) a na dva týdny za rok (11 rodin). Na jeden týden za rok jezdí šest rodin a na méně než jeden týden jedna rodina. Čtyři respondenti neodpověděli.

Co se týče frekvence společně stráveného volného času, odpovědělo nejvíce (tj. 12) respondentů, že alespoň dva dny v týdnu tráví jejich rodina volný čas společně (12). Jeden den v týdnu uvedlo 10 rodin, příležitostně trávení společného volného času zvolily tři rodiny, které mají již starší děti (ve věku od 16 let) a několikrát do měsíce dvě rodiny (z nichž jedna má také starší děti). Pět respondentů na otázku neodpovědělo a dva respondenti zaškrtnuli možnost „jiné“, ke které připsali: *alespoň jeden den v týdnu; každý den.*

Druhá otázka v kategorii volného času se zaměřovala na způsob, jakým rodiny společný volný čas tráví, tj. měli zaškrtnout konkrétní aktivity, kterým se věnují, přičemž bylo možné vybrat i více odpovědí. Nejčastěji respondenti z daných možností volili procházky a výlety (27 rodin) a jen o něco méně respondentů zaškrtnulo společenské hry (24 rodin). Dále rodiny tráví společný čas grilováním (21 rodin), návštěvami (20 rodin), sportem (20 rodin) a prací na zahradě (19 rodin). Nejméně často volenou odpovědí byla kultura (14 rodin). Jeden respondent zaškrtnul možnost „jiné“ a uvedl: *Vše kolem domácnosti a domu*. Čtyři respondenti neodpověděli.

Prostřednictvím další otázky jsem zjišťovala, zda si rodiče z vícečetných rodin ve volném čase dělají čas i na jednotlivé děti. Získala jsem 30 odpovědí, čtyři respondenti neodpověděli. 23 rodičů uvedlo, že si dělá čas na jednotlivé děti, sedm rodičů odpovědělo záporně. 13 respondentů ke své odpovědi přidalo komentář, ve kterém uváděli: *snažíme se věnovat čas jednotlivým dětem* (3), *povídáme si* (3), *povídáme si v kavárně* (1), *učíme se spolu a připravujeme se do školy* (3), *tvoříme* (1), *se starším dítětem jdeme do divadla* (1), *s mladším dítětem chodíme do bazénu* (1), *dle potřeby s každým zvlášť* (1), *s nejstarším kino* (1), *společné nakupování* (1), *s mladším četba knih a časopisů* (1), *ideálně bychom chtěli, ale nelze z časových důvodů* (odpověď rodičů, kteří mají 7 dětí).

Poslední otázka této kategorie se zabývá tím, zda rodiče vědí, co jejich dítě dělá a s kým tráví volný čas, když jsou mimo domov. Všichni respondenti, kteří na tuto otázku odpovídali, zvolili odpověď „ano“. Čtyři respondenti neodpověděli. Devět respondentů

k odpovědím napsalo komentář: *tráví čas s kamarádem v knihovně na internetu nebo na zahradě; jsou ještě malé, chodíme s nimi (3); řeknou, kam a s kým jdou; snažím se znát rodiny kamarádů, se kterými dítě tráví volný čas; vím, kdy mají kroužky, když jdou ven, hlásí s kým a kam, jsou dosažitelní telefonem, zatím jsou ve věku, kdy jsou na rodičích závislí; u většiny dětí vím, ale stalo se, že jednou starší děvče odešlo za kamarádkou bez zeptání nebo jen oznámení; u nejstaršího syna (16 let) už si tak jisti nejsme, snažíme se mu důvěřovat.*

Vyhodnocení: V dnešní době není jednoduché, aby rodina pravidelně trávila volný čas společně, neboť rodiče i děti jsou každodenně zahlceni mnoha povinnostmi. Přesto je z odpovědí zřejmé, že dotazované rodiny na společné trávení volného času dbají. Na dovolenou jezdí všechny rodiny, i když v různém trvání. Minimálně dvakrát ročně s minimálním obdobím 14 dní jezdí na dovolenou 62 % dotazovaných rodin. 71 % rodin tráví volný čas společně alespoň jeden den v týdnu. Nejčastěji (tj. v 79 %) rodiny svůj volný čas věnují procházkám a výletům. Na základě těchto výsledků svou hypotézu (včetně dodatku o předpokládaném nejčastějším způsobu trávení volného času) považuji za potvrzenou.

Okruh otázek 15 – vzdělání v MŠ a ZŠ

Hypotéza: Předpokládám, že více než polovina rodičů dává své děti do mateřské školy od 3 let věku dítěte a následně je posílají do základní školy.

Respondenti odpovídali na otázku, zda jejich děti docházejí/docházely do mateřské školy. Zároveň měli doplnit, od kolika let které dítě mateřskou školu navštěvuje/navštěvovalo. Pro vyhodnocení této otázky jsem uvedené roky, ve kterých děti začaly navštěvovat mateřskou školu, u každé rodiny zvlášť zprůměrovala a výsledky jsem seřadila.

Zjistila jsem tak, že děti ze tří rodin začaly chodit do mateřské školy v průměrném věku 2,3 roku. Další průměrný věk dětí při nástupu do mateřské školy byl 3,2 roku (18 rodin) a 4,2 roku. V tomto nejvyšším věku dávali děti do mateřské školy rodiče ze sedmi rodin, přičemž se jedná zejména o rodiny se staršími dětmi (10 let a více). Výsledky zřejmě souvisejí se současným trendem dnešní uspěchané doby předávat děti školským institucím co nejdříve.

Na základě odpovědí na druhou otázku jsem od respondentů získala informace o tom, jak probíhalo/probíhá základní vzdělávání jejich dětí. Zjistila jsem, že téměř ve všech rodinách (23), jejichž děti věkově spadají/spadaly do období základního vzdělávání, tyto děti navštěvují/navštěvovaly základní školu. V šesti rodinách jsou děti mladší než školního věku a čtyři respondenti neodpověděli. Výjimkou byla pouze jedna rodina, v níž se první dítě vzdělává doma, druhé dítě navštěvuje základní školu, třetí a čtvrté dítě se vzdělávají kombinovaným stylem a páté dítě zatím nedosáhlo školního věku.

Vyhodnocení: Na základě výsledků byla hypotéza potvrzena. 53 % rodičů dává děti do mateřské školy ve 3 letech a následně je posílá do základní školy.

Okruh otázek 16 – víra a hodnoty

Hypotéza: Předpokládám, že rodiče, kteří odpověděli, že jsou vyznáním nějaké církve či náboženství, budou pokládat, oproti rodičům bez vyznání, za důležité tyto hodnoty: aby počaté dítě vždy dostalo šanci se narodit, sexuální předmanželskou zdrženlivost, věrnost a nerozlučitelnost manželství, nepoužívání antikoncepčních hormonálních preparátů.

V této oblasti jsem zjišťovala, zda se dotazovaní rodiče hlásí k některé církvi či náboženství. Respondenti byli ve většině případů ochotni tyto údaje uvést.

Zjistila jsem, že 50 % rodičů se hlásí k některé církvi. Konkrétně 24 osob se přihlásilo k římskokatolické církvi, z toho se dohromady jedná o 10 manželských párů. K ČCE (Českobratrské církvi evangelické) se přihlásil jeden manželský pár. Ostatní respondenti (37 %) se nepřihlásili k žádné církvi či náboženství. Dále v textu budu pro zjednodušení tyto dvě skupiny označovat za věřící/nevěřící. 13 % respondentů na otázku neodpovědělo.

Dále jsem zjišťovala, které konkrétní hodnoty jsou pro dotazované rodiče důležité. Jednotlivé položky jsem seřadila sestupně podle počtu zaškrtnutí respondenty:

- setkávání dětí s prarodiči (27 respondentů)
- nelhat (27)
- respektovat názory členů rodiny a snažit se s nimi vzájemně pracovat (26)

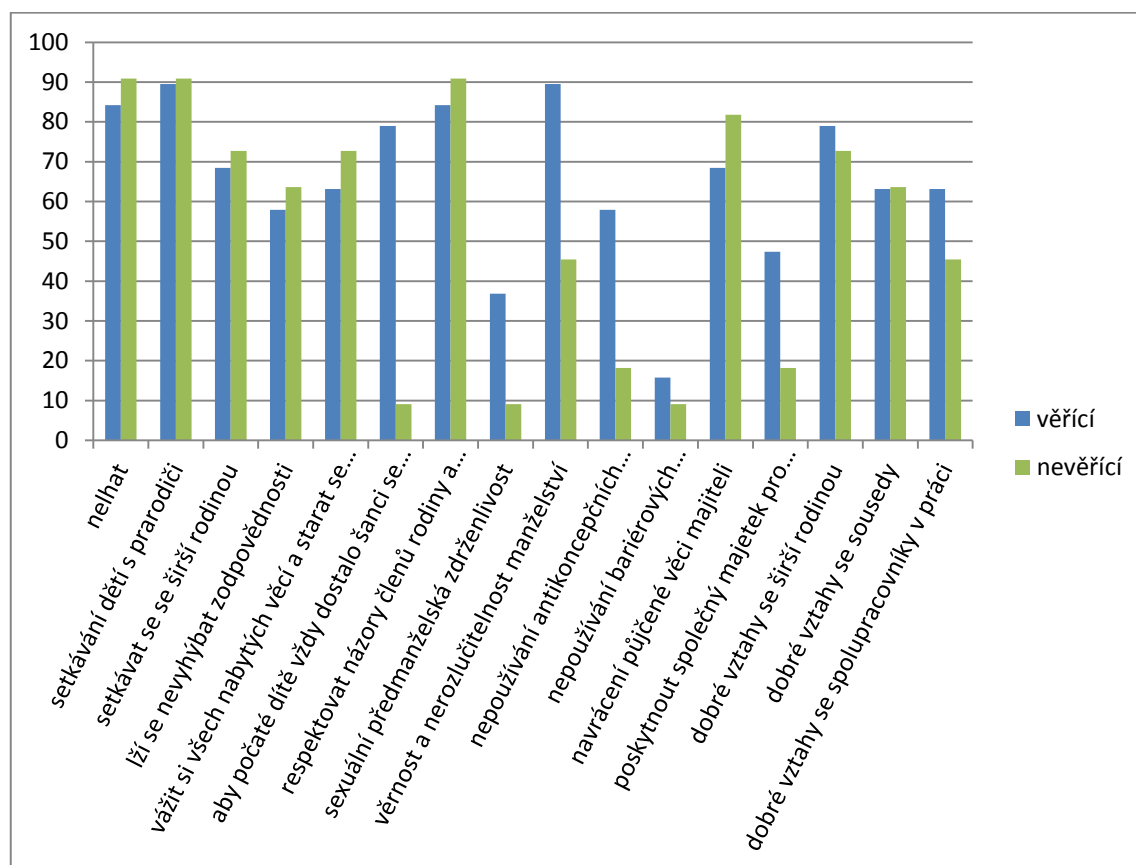
- dobré vztahy se širší rodinou (23)
- navrácení půjčené věci majiteli (22)
- věrnost a nerozlučitelnost manželství (22)
- setkávat se se širší rodinou (21)
- vážit si všech nabytých věcí a starat se o tak o svůj majetek (20)
- dobré vztahy se sousedy (19)
- lží se nevyhýbat zodpovědnosti (18)
- dobré vztahy se spolupracovníky v práci (17)
- aby počaté dítě dostalo vždy šanci se narodit (16)
- nepoužívání antikoncepčních hormonálních preparátů (13)
- poskytnout společný majetek pro dobro členů rodiny i osobám mimo rodinu (11)
- předmanželská sexuální zdrženlivost (8)
- nepoužívání bariérových antikoncepčních technik (4)

Pro vyhodnocení jsem si vytvořila dvě skupiny odpovědí, a to podle toho, zda jsou respondenti věřící (hlásící se k některé církvi), nebo nevěřící (nehlásící se k žádné církvi), a následně jsem je porovnávala.

Zjistila jsem, že nejvíce se věřící a nevěřící respondenti liší v tom, jakou důležitost pokládají tomu, aby počaté dítě vždy dostalo šanci se narodit (věřící 79 %, nevěřící 9 %). Rozdílné výsledky se dále týkají předmanželské sexuální zdrženlivosti. Celkem 37 % věřících respondentů tuto hodnotu označilo za důležitou, zatímco nevěřících pouhých 9 %. Třetí hodnotou, v níž se obě skupiny odlišují, je věrnost a nerozlučitelnost manželství. Celkem 89 % věřících respondentů označilo tuto hodnotu za důležitou, z nevěřících ji zaškrtnulo 45 %. Čtvrtou hodnotou odlišující tyto dvě skupiny je nepoužívání antikoncepčních hormonálních preparátů (58 % věřících a 18 % nevěřících). Poslední hodnota, která je rozdílná ve výsledcích těchto skupin, je poskytnutí společného majetku pro dobro členů rodiny i osobám mimo rodinu (47 % věřících a 18 % nevěřících).

Vyhodnocení: Na základě porovnávání dvou skupin respondentů jsem došla k závěru, že hypotézu lze považovat za potvrzenou. Rodiče, kteří odpověděli, že se

svým vyznáním hlásí k některé církvi, pokládají výrazně častěji než rodiče bez vyznání za důležité tyto hodnoty: aby počaté dítě dostalo vždy šanci se narodit, předmanželskou sexuální zdrženlivost, věrnost a nerozlučitelnost manželství a nepoužívání antikoncepčních hormonálních preparátů.

4. Závěr

Cílem této práce bylo zmapovat životní styl rodin se třemi a více dětmi ze středočeského města Dobříš. Předmětem zájmu byly nejrůznější stránky a aspekty jejich rodinného života, a to rodinná situace (jak dlouho spolu partneři žijí, zda žijí v manželství, zda plánovali početnější rodinu), bydlení (z jakého důvodu bydlí na Dobříši), finanční situace, společné trávení volného času, vliv médií na výchovu v rodině, přístup dětí k počítači, žebříček hodnot a náboženské vyznání.

Vymezené cíle byly úspěšně zpracovány, a to jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické. V teoretické části jsem se zabývala definicí pojmu rodina, psychologickým a sociologickým pohledem na problematiku rodiny, různými typy a funkcemi rodiny, problematikou nefunkčních rodin. Dalšími tématy teoretické části byly charakteristika města Dobříš, pojem životní styl, vliv vzdělávacích institucí, médií a reklamy na jeho utváření, a především pak problematika životního stylu rodiny.

Z teoretické části vyplývá, že i když jsou ve společnosti po stránce sociální uznány různé typy rodiny, základní přirozenou sociální jednotkou zůstává společenství muže a ženy. Ti jsou přirozeným a základním zdrojem pro výchovu a osobní rozvoj svých dětí. Fundamentem jsou jak pro pokrevní děti, tak i pro děti například adoptované. Zároveň je však třeba ctít různorodost rodin, která je postavena na temperamentu jednotlivých členů rodiny, jejich hodnotách, náboženském vyznání. Tolerance různosti rodiny zajišťuje ve společnosti sociální pestrost a zpřítomňuje lidskou ohleduplnost.

Trvalý a stabilní svazek muže a ženy nedává stabilitu a přirozené, zdravé vývojové prostředí pouze dětem, ale také celé společnosti. Potvrzuje se, že společnost, která stojí na funkční rodině, je „šťastná společnost“ ve smyslu obecné zajištěnosti jedince prostřednictvím společenství rodiny. Taková společnost pak nemusí a nemá zapotřebí přebírat nepřiměřenou zodpovědnost za jedince například v oblasti výchovy, vzdělání, ideologie, sociálních jistot nebo finančního zabezpečení.

Obecné poznatky o rodině, životním stylu a městě Dobříš zmapované v teoretické části byly využity v praktické části při výzkumu životního stylu konkrétních rodin, tj. rodin se třemi a více dětmi z města Dobříš. Výzkum byl založen na dotazníkovém

šetření, z něhož vyplynulo, jak členové dotazovaných rodin svoji rodinnou situaci a svůj životní styl vnímají. Získaná data byla dále zpracována, analyzována, porovnána s hypotézami a vyhodnocena.

Město Dobříš v letech 2008 a 2010 získalo titul Obec přátelská rodině. Tato soutěž oceňuje města a obce, které se snaží vytvářet dobré podmínky pro rodinný život a počítají s rodinami v rámci plánování budoucnosti. Dotazované rodiny se třemi a více dětmi potvrdily, že jim vyhovuje především zdejší sociální klima a krajina. Dále zde žijí z důvodu rodinných a přátelských vazeb. Nezanedbatelným pozitivem bydlení na Dobříši je i dobrá dostupnost do Prahy a do okresního města Příbrami.

Na základě dotazníkového šetření se dále ukázalo, že vyšší počet dětí je u dotazovaných dobříšských rodin ve většině případů plánovaný. Výzkum potvrdil pozitivní vztah mezi vícečetnou rodinou a sezdanými rodiči, jelikož 94 % respondentů (dobříšských rodičů tří a více dětí) žije v prvním manželství. Ze sezdaných párů jich vstoupilo do manželství 65 % církevním sňatkem, 32 % civilním sňatkem a 3 % párů nežijí v manželství. Zajímavým faktem je, že ač 65 % respondentů vstoupilo do manželství formou církevního sňatku, tak o 15 % méně se jich hlásí k některé církvi.

Dotazovaní rodiče více dětí mají aktivní přístup k rodinné výchově a ke společně trávenému volnému času. 71 % rodin tráví alespoň jeden den v týdnu společně. Aktivnímu způsobu trávení volného času ve formě procházek a výletů se věnuje 79 % rodin. Na společnou dovolenou minimálně dvakrát ročně s minimálním obdobím 14 dní jezdí 62 % rodin.

Na zdravý vývoj dítěte má velký vliv stabilní výchova prostřednictvím celodenní péče alespoň jednoho z rodičů. Tuto péči zajišťují dotazované rodiny do 3,2 let věku dítěte v 53 % případů a do 4,2 let ve 21 % případů. Po dosažení tohoto věku děti začínají navštěvovat mateřskou a poté základní školu.

V dotazovaných rodinách se klade velký důraz na vzájemnou komunikaci. Vyplývá to například z toho, že více než polovina rodičů má přehled o tom, co děti dělají na počítači a internetu, a snaží se čas strávený na počítači monitorovat, a to tak, že děti k této činnosti potřebují svolení rodičů, případně u dětí mladšího věku rodiče vyžadují práci na počítači pod svým dohledem.

Tento postoj zřejmě souvisí s názorem 64 % respondentů, že média zasahují do výchovy dětí v jejich rodině. Zároveň se 56 % dotazovaných rodin shodlo na tom, že se hodnoty a morální normy předávané mediálními prostředky neshodují s hodnotami a morálními normami jejich rodin.

Gradací prarodinné výchovy jsou u respondentů postoje a hodnoty. Rodiče jako důležité uvedli vesměs hodnoty týkající se dobrých vzájemných rodinných vztahů: Ve 27 % je pro rodiče důležité setkávání dětí s prarodiči, ve 27 % nelhat, 26 % respondentů považuje za důležité respektování názorů rodiny a vzájemný respekt a pro 23 % rodin hrají důležitou roli dobré vztahy se širší rodinou.

Finanční zajištění celé rodiny je schopno pokrýt ze svého základního platu 61 % dotazovaných rodičů, zatímco dalších finančních zdrojů k základnímu platu využívá 39 % rodin. Avšak pouze 21 % respondentů se třemi a více dětmi je schopno samo zajistit jakýkoliv náhlý finanční výpadek či nečekaný finanční náklad bez potřeby jakékoli půjčky.

S potěšením mohu svou práci uzavřít konstatováním, že životní styl rodin se třemi a více dětmi na Dobříši je postaven na úctě k manželskému stavu, otevřen životu, stojí na prarodinném hodnotovém systému, opírá se o náboženskou svobodu a je relativně dobře finančně zajištěn. Zároveň mu při výchově a společných volnočasových aktivitách nechybí neustálý aktivní přístup rodičů, kteří si jsou vědomi vlivu okolí a médií na jejich děti a jsou ochotni s jeho negativními aspekty bojovat.

5. Seznam literatury a internetových zdrojů

1. *Aktuální problémy životního stylu: sborník referátů a příspěvků ze semináře sekce Sociologie integrálního zkoumání člověka a sekce Sociologie kultury a volného času: Praha 6.10.2005.* Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta pro Masarykovu českou sociologickou společnost při AV ČR, 136 s. ISBN 80-730-8131-8.
2. BECK, Ulrich. *Riziková společnost: na cestě k jiné moderně.* Vyd. 1. Překlad Otakar Vochoč. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 431 s. POST, 9. sv. ISBN 80-864-2932-6.
3. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky.* Editor Blahoslav Kraus, Věra Poláčková. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2001, 199 s. ISBN 80-731-5004-2.
4. DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-236.
5. DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu.* Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2007, 125 s. ISBN 978-80-7251-266-9.
6. GIDDENS, A. *Sociologie.* 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 594 s. ISBN 80-7203-124-4
7. GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 256 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4727-981.
8. HAVLÍK, Radomír. *Sociologie výchovy a školy.* Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 174 s. ISBN 80-717-8635-7.
9. HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 280 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1168-3.

10. HONZÍK, Karel. *Co je to životní sloh*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1958, 101 s.
11. KOUDELKA, Jan. *Spotřební chování a segmentace trhu*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2006, 227 s. Edice učebních textů. Marketing. ISBN 80-867-3001-8.
12. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-807-3673-833.
13. KUBÁTOVÁ, Helena. *Sociologie životního způsobu*. Vyd. 1. Praha: Grada Publishing, 2010, 272 s. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2456-0.
14. KUBY, Gabriela. *Globální sexuální revoluce*. Brno: Jirí Brauner – Kartuziánské nakladatelství, 2014. ISBN 978-80-87864-13-5.
15. LACA, Slavomír. *Sociální pedagogika*. Vyd. 1. Brno: Institut mezioborových studií, 2011, 211 s. Sociopedie. ISBN 978-80-87182-19-2.
16. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1993, 124 p. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 3. ISBN 80-901-4247-8.
17. MITCHELL, Eva. *Finanční podpora rodin s dětmi v České republice v evropském kontextu*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 107 s. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-80-86729-54-1.
18. MOHAPL, Přemysl. *Úvod do psychologie nemoci a zdraví*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1992. Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, suppl. 33. ISBN 80-706-7127-0.
19. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 1999, 251 s. ISBN 80-858-5075-3.
20. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002, 250 s. Základy sociologie, sv. 8. ISBN 80-864-2905-9.
21. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2002, 231 s. ISBN 80-717-8711-6.

22. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 322 s. ISBN 978-807-3674-168.
23. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001, 173 s. ISBN 80-7178-559-8
24. VELEHRADSKÝ, A. *Hodnocení a hodnoty v činnosti člověka*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1978, 182 s. Sociologická knižnice.
25. Velký sociologický slovník: II. svazek P-Z. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s. 749-1627. ISBN 80-718-4310-5.
26. KOHOUTEK R.. Vliv rodiny na rozvoj duševna a osobnosti člověka. *Psychologie a teorie v praxi*. [online]. 6. 12. 2009 [cit. 2016-06-03]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0912/vliv-rodiny-na-rozvoj-osobnosti-cloveka>
27. NEŠPOROVÁ, O. Jak náboženství ovlivňuje rodinný život? *Lidé města*. [ke]. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2010, č.1, s. 61-88 [2016-06-01]. ISSN 1212-8112. Dostupné z: www.czech-ggs.cz/file/81/nesporova_1_2010_lide-mesta.pdf
28. Sčítání lidu, domů a bytů. *Český statistický úřad*. [online]. 26.3.2011 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=uziv-dotaz#k=5&pvokc=43&uroven=70&w=>
29. SOKOL, JAN. Příspěvky konference. *Centrum pro rodinný život Olomouc*. [online]. 20.11 2010 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: <http://www.rodinnyzivot.cz/?q=node/622>
30. Vývoj vybraných ukazatelů v SO ORP Dobříš. *Český statistický úřad*. [online]. 23.3.2015 [cit. 2016-05-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/vyvoj_vybranych_ukazatelu_v_so_orp_dobris_v_le_tech_2001_2012

6. Přílohy

Příloha č. 1 dotazník

Anna Zirhutová - dotazník pro bakalářskou práci

Dobrý den,

jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy oboru vychovatelství a ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku. Vaše odpovědi použiji pro svoji bakalářskou práci na téma Životní styl rodiny se třemi a více dětmi z města Dobříš.

Při vyplňování dotazníku se prosím řiďte dle pokynů uvedených v dotazníku. Pokud nechcete odpovědět na nějakou z otázek, nemusíte ji vyplňovat.

Dotazník je anonymní a dobrovolný.

Pokud se budete chtít v souvislosti s dotazníkem na něco zeptat, napište na adresu: anicka@zirhutovi.cz

Předem děkuji za Váš čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

Otázka 1 - úvodní otázky

Jste z Dobříše?

Ano   Ne

Máte 3 a více dětí

Ano   Ne

Jste:

Žena   Muž

Kolik je Vám let?

Do tohoto pole můžete vložit pouze celé číslo.

.....

Otázka 2 - dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání partnera (muž)

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano' k otázce: Jste z Dobříše? a Odpověď byla 'Ano' k otázce: Máte 3 a více dětí*

- ZŠ
- SŠ
- SOU
- VŠ
- postgraduální studium

Nejvyšší dosažené vzdělání partnerky (žena)

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano' k otázce: Jste z Dobříše? a Odpověď byla 'Ano' k otázce: Máte 3 a více dětí*

- ZŠ
- SŠ
- SOU
- VŠ
- postgraduální studium

Otázka 3 - manželství

Jste sezdáni

- Ano - civilním sňatkem
- Ano - církevním sňatkem
- Ne

Kolik je partnerovi/partnerce let?

.....

Kolik let jste manželé?

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano - církevním sňatkem' nebo 'Ano - civilním sňatkem' k otázce: Jste sezdáni*

.....

Kolik let žijete ve stejné domácnosti?

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ne' k otázce: Jste sezdáni*

.....

Před svatbou jste žili ve stejné domácnosti

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano - církevním sňatkem' nebo 'Ano - civilním sňatkem' k otázce: Jste sezdáni*

Ano   Ne

Kolik let?

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano' k otázce: Před svatbou jste žili ve stejné domácnosti*

.....

Otázka 4 - předchozí vztahy

Manžel: je toto manželství Vaše první manželství?

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano - církevním sňatkem' nebo 'Ano - civilním sňatkem' k otázce: Jste sezdáni*

Ano   Ne

Kolik máte dětí z předchozího vztahu, v jakém věku a pohlaví

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ne' k otázce: Manžel: je toto manželství Vaše první manželství?*

Prosím napište svou odpověď zde:

.....

Manželka: je toto manželství Vaše první manželství?

Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky: Odpověď byla 'Ano - civilním sňatkem' nebo 'Ano - církevním sňatkem' k otázce: Jste sezdáni

Ano   Ne

Kolik máte dětí z předchozího vztahu, v jakém věku a pohlaví

Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky: Odpověď byla 'Ne' k otázce: Manželka: je toto manželství Vaše první manželství?

Prosím napište svou odpověď zde:

.....

Otázka 5 - vlastní děti

Kolik máte vlastních dětí

.....

Ve věku a pohlaví

.....

Kolik dětí z Vaší domácnosti se osamostatnilo z důvodu

uzavření manželství .....

života s partnerem v jiné domácnosti .....

sociálně-ekonomického osamostatnění .....

jiného .....

doposud se neosamostatnilo .....

Kolik dětí (v jakém věku a pohlaví) přichází do Vaší domácnosti z jiného vztahu na střídavou péči či dlouhodobější návštěvu

.....

Otázka 6 - bydlení na Dobříši

Pocházíte z Dobříše

- Ano   Ne, přistěhoval/a jsem se

Z jakého důvodu žije Vaše rodina na Dobříši?

Prosím zvolte vše, co je relevantní:

- Žijeme v domě s rodiči
 Žijeme ve zděděné nemovitosti
 Dobrá dostupnost z Prahy či Příbrami
 Máme zde rodinné či přátelské vazby
 Líbí se nám zdejší sociální klima či krajina
 Jiný důvod:

Otázka 7 - příjmy

Celkový čistý finanční příjem rodiny ze všech zdrojů za měsíc je

- do 20 tisíc
 21-30 tisíc
 31-40 tisíc
 41-50 tisíc
 51-60 tisíc
 61 tisíc a více

Vnímáte, že Vaše rodinná situace je

- Nadprůměrná
 Uspokojivá
 Dostačující
 Nedostačující (máme řešení na změnu)
 Cítíme se bezradní

Otázka 8 - finanční zdroje

Finanční zdroje do rodinné ekonomiky pocházejí

Prosím zvolte vše, co je relevantní:

- ze zaměstnaneckého poměru
- ze živnostenského stavu
- z rodinné či mateřské dovolené
- z finanční podpory v nezaměstnanosti či dalších dávek
- z příležitostných či pravidelných brigád
- z nemovitostí, dividend, nájmu
- z příspěvků od státu, města, občanských spolků či nadací a jiných na činnosti pro děti
- Jiné: .....

Vaše rodina žije v nemovitosti, kterou máte v osobním vlastnictví

- Ano   Ne

Platíte za ní hypotéku

Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky: Odpověď byla 'Ano' k otázce: Vaše rodina žije v nemovitosti, kterou máte v osobním vlastnictví

- Ano   Ne

Platíte za bydlení nájem

Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky: Odpověď byla 'Ne' k otázce: Vaše rodina žije v nemovitosti, kterou máte v osobním vlastnictví

- Ano   Ne

Půjčili jste si, když jste neměli finanční zdroj na

Prosím zvolte vhodnou odpověď pro každou z položek:

	Ano	Ne
jídlo	☐	☐
školní pomůcky a vybavení	☐	☐
studium dětí	☐	☐
bílé elektrospotřebiče	☐	☐
vybavení bytu	☐	☐
opravu nemovitosti	☐	☐
opravu auta	☐	☐
auto	☐	☐

Otázka 9 - početnější rodina

Plánovali jste na začátku Vašeho vztahu, že budete mít početnější rodinu (3 a více dětí)?

Ano   Ne

Kolik Vašich dětí bylo plánovaných (př. zápisu: 3 děti plánované ze 4)

.....

Otázka 10 - společné jídlo

Jíte někdy společně u jednoho stolu?

Ano   Ne

Jak často jíte celá rodina spolu u jednoho stolu?

*Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:
Odpověď byla 'Ano' k otázce: Jíte někdy společně u jednoho stolu?*

- Každý den - vícekrát denně
- Každý den - jednou denně
- Několikrát do týdne

- Alespoň jednou do týdne
- Příležitostně
- Jiné .....

Otázka 11 - počítač a internet

S počítačem

- jste seznamovali Vy dítě
- dítě Vás
- Jiné .....

Jaký má Vaše dítě přístup k počítači a internetu? (Do vedlejšího pole doplňte věk dítěte/děti)

Prosím zvolte vše, co je relevantní, a doplňte komentář:

- jen pod Vaším dozorem
- jen s Vaším svolením (např. heslo znají rodiče)
- jen za účelem práce do školy a příležitostně i ke svému přehledu v zájmové oblasti
- volně dostupný na cokoliv
- využívá jej nejvíce na hry a stahování filmů a hudby
- má internet v mobilu on-line
- nevyužívá internet / není to zatím aktuální

Na kolik % mám přehled, jak využívá dítě počítač a internet? (Do vedlejšího pole doplňte věk dítěte/děti)

Prosím zvolte vše, co je relevantní, a doplňte komentář:

- 0 % - nemáte přehled vůbec
- 25 % - tak trochu
- 50 % - tak půl na půl
- 75 % - celkem přehled máte
- 100 % - víte o všem, nic Vám neunikne

- nevyužívá internet / není to zatím aktuální

Otázka 12 - média

Zasahují podle Vás média do Vaší výchovy?

- Ano
 Ne
 Nevím
 Jiné .....

Jak vnímáte zasahování médií do výchovy Vašich dětí?

Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky:

Odpověď byla 'Jiné' nebo 'Ano' k otázce: Zasahují podle Vás média do Vaší výchovy?

Prosím zvolte vše, co je relevantní:

- Náročný - musíte s dětmi pak trávit hodně času diskusemi
 Příjemný - otvírají se Vám možnosti diskuse s dětmi, ale musíte si dávat větší pozor co je vše ovlivňuje
 Nepříjemný - děti přebírají hodnoty, které nejsou shodné s Vaším duchovně kulturním rodinným stylem
 Neřešíme to
 Jiné: .....

Shodují se Vaše hodnoty a morální normy s hodnotami a stylem života, které v dnešní době média předávají další generaci jako hodnotové a morální normy?

- Ano
 Ne
 Nevím
 Jiné .....

Otázka 13 - dovolená a volnočasové aktivity

Jezdíte společně na dovolenou?

- Ano - 3x (a více) za rok
 Ano - 2x za rok

- Ano - Jednou ročně
- Ano - Méně než jednou ročně
- Nejezdíme
- Jiné .....

Na jak dlouho? (Součet všech dovolených během roku.)

Na tuto otázku odpovězte pouze tehdy, jsou-li splněny následující podmínky: Odpověď byla 'Jiné' nebo 'Ano - Méně než jednou ročně' nebo 'Ano - Jednou ročně' nebo 'Ano - 2x za rok' nebo 'Ano - 3x (a více) za rok' k otázce '41 [o13d1]' (Jezdíte společně na dovolenou?)

- 3 a více týdnů za rok
- 2 týdny za rok
- 1 týden za rok
- méně než 1 týden za rok
- Jiné .....

Otázka 14 - volný čas

Kolik spolu jako rodina trávíte společného volného času?

- Alespoň 2 dny v týdnu
- 1 den v týdnu
- Několikrát do měsíce
- Příležitostně
- Jiné .....

Jakým způsobem?

Prosím zvolte vše, co je relevantní:

- Návštěvy
- Procházky a výlety
- Práce na zahradě
- Společenské hry
- Sport
- Kultura

- Grilování apod.
 Jiné: .....

Děláte si jako rodič čas na jednotlivé děti, tj. věnujete se ve volném čase jen jednomu dítěti? (Můžete napsat příklad)

- Ano   Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě:

.....

Myslíte si, že víte, co Vaše děti dělají či s kým tráví čas, když jsou mimo Váš domov (do 18 let dítěte)? (Můžete napsat nějaký komentář.)

- Ano   Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě:

.....

Otázka 15 - vzdělávání MŠ a ZŠ

Docházejí/docházely Vaše děti do MŠ? Doplňte, od kolika let které dítě chodí/chodilo do školky. Nebo napište "Ne", pokud školku nenavštěvovalo

Prosím zvolte vše, co je relevantní, a doplňte komentář:

1. dítě .....
2. dítě .....
3. dítě .....
4. dítě .....
5. dítě .....
6. dítě .....
7. dítě .....
8. dítě .....

Základní vzdělávání probíhá/probíhalo u Vašich dětí

Prosím zvolte vhodnou odpověď pro každou z položek:

ZŠ	domácí vzdělávání	kombinovaný styl	je mladší
1. dítě	☐	☐	☐
2. dítě	☐	☐	☐
3. dítě	☐	☐	☐
4. dítě	☐	☐	☐
5. dítě	☐	☐	☐
6. dítě	☐	☐	☐
7. dítě	☐	☐	☐
8. dítě	☐	☐	☐

Otázka 16 - víra a hodnoty

Hlásíte se k nějaké církvi či náboženské společnosti? (V případě Vašeho zájmu můžete napsat k jaké.)

Ano   Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě: .....

Hlásí se Váš partner/ka k nějaké církvi či náboženské společnosti? (V přípravě jeho/jejího zájmu můžete napsat k jaké.)

Ano   Ne

Zde uveďte komentář k Vaší volbě: .....

Co je pro Vás v rodině důležité?

Prosím zvolte vše, co je relevantní:

- nelhat
- lží se nevyhýbat zodpovědnosti
- vážit si všech nabytých věcí a starat se tak o svůj majetek
- aby počaté dítě vždy dostalo šanci se narodit

- setkávání dětí s prarodiči
- setkávat se se širší rodinou
- respektovat názory členů rodiny a snažit se s nimi vzájemně pracovat
- sexuální předmanželská zdrženlivost
- věrnost a nerozlučitelnost manželství
- nepoužívání antikoncepčních hormonálních preparátů
- nepoužívání bariérových antikoncepčních technik
- navrácení půjčené věci majiteli
- poskytnout společný majetek pro dobro členů rodiny i osobám mimo rodinu
- dobré vztahy se širší rodinou
- dobré vztahy se sousedy
- dobré vztahy se spolupracovníky v práci
- Jiné: .....

Děkujeme Vám za vyplnění tohoto průzkum